

SZAKDOLGOZAT

Dóbiás Hanna

2025

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak**

**GYŐR, KOSSUTH LAJOS UTCA SZOCIÁLIS
SZEGREGÁCIÓS ESETTANULMÁNYA**

Belső konzulens: Polyák Beáta
mesteroktató

Készítette: Dóbiás Hanna

**Budapest
2025**

Tartalomjegyzék

Ábrajegyzék.....	2
1. Bevezetés.....	6
2. A vizsgálati terület földrajzi és városszerkezeti elhelyezkedése.....	7
2.1. Győr földrajzi és regionális pozíciója.....	7
2.2. Győr regionális központi funkciói.....	8
2.3. Újváros városrész településszerkezeti pozíciója.....	9
3. Történeti áttekintés és városszerkezeti fejlődés.....	10
3.1. Győr történelmi háttere.....	10
3.2. Újváros városrész történelmi háttere.....	12
4. Demográfiai tendenciák és társadalmi szerkezet.....	14
4.1. A lakosság kor- és nem szerinti megoszlása.....	15
4.2. Nemzetiségi arányok és etnikai sajátosságok.....	16
4.3. A roma közösségek történeti és társadalmi beágyazottsága Győrben.....	17
4.4. Szociális szegregáció és oktatási esettanulmány Újvárosban.....	21
5. Rehabilitáció előszele, menete és végkifejlete.....	22
5.1. Újváros városrész meg nem valósult fejlesztési akciótervének bemutatása.....	22
5.2. A rehabilitációt megelőző társadalmi és fizikai állapotok.....	25
5.2.1. Demográfiai visszaesés és elvándorlási tendenciák.....	25
5.2.2. A szegregáció térbeli és társadalmi jellemzői.....	25
5.2.3. Műemléki környezet és szabályozási keretek szerepe a fejlesztésben.....	26
5.2.4. A rehabilitációs szemléletváltás – kulturális koncepcióból szociális fejlesztés...26	
5.3. Újváros városrész szociális városrehabilitációjának megvalósult terve.....	28
5.3.1. Infrastrukturális és épületfejlesztési elemek.....	28
5.3.2. Szociális és közösségfejlesztési beavatkozások.....	30
5.3.3. Finanszírozási háttér és együttműködő szervezetek.....	30
6. Összehasonlító elemzés más városrehabilitációs esettanulmányok alapján.....	32
7. A vizsgálati terület komplex településképi elemzése.....	34
7.1. Zöld infrastruktúra.....	34
7.2. Közlekedési hálózat és útszerkezet.....	36
7.3. Burkolatok típusa és állapotfelmérése.....	37
7.4. Közlekedési hálózat.....	38

7.5. Épületállomány funkció vizsgálata.....	39
7.6. Épületállomány műszaki és használati értékelése.....	40
7.7. Védettségek a vizsgált területen és környezetében.....	41
7.8. Vizsgált terület és környezetének fejlesztései.....	43
8. A vizsgálati terület értékeinek és konfliktusainak bemutatása.....	45
8.1. Vizsgált terület értékeinek bemutatása.....	45
8.2. Vizsgált terület egyoldalúságának konfliktusai.....	46
8.3. Vizsgált terület közterületi konfliktusai.....	46
8.4. Vizsgált terület épületállomány konfliktusai.....	47
9. Fejlesztési javaslatok és beavatkozási irányok.....	48
9.1. Vizsgált terület fejlesztési javaslattétele.....	48
9.2. Vizsgált terület közterületi konfliktusának feloldása.....	50
9.3. Vizsgált terület épületállomány konfliktusainak feloldása.....	51
10. Összefoglalás.....	53
Irodalomjegyzék.....	55
Mellékletek.....	59

Ábrajegyzék

1. ábra: Győr-Moson-Sopron Vármegye elhelyezkedése.....	7
2. ábra: Győr közigazgatási határai.....	8
3. ábra: Újváros elhelyezkedése és a lehatárolt terület.....	9
4. ábra: Katonai felmérések térképei Győr város növekedéséről.....	12
5. ábra: Rábca folyó medrének változása.....	13
6. ábra: Győr lakosságának fejlődése.....	14
7. ábra: Népeség szám főbb korcsoportok szerint.....	15
8. ábra: Nemzetiségi összetétel alakulása Győrben.....	17
9. ábra: 1850-es évi népszámlálás adatai nemzetiségek szerint.....	18
10. ábra: Iszkápások a Festő utca végén 1909-ben.....	20
11. ábra: Terület felhasználási változatok.....	23
12. ábra: Akcióterület koncepció szerinti felosztása.....	24

13. ábra: Akcióterület, megvalósult terv és a szakdolgozat vizsgált terület határai.....	27
14. ábra: Megvalósult terv térképes bemutatása.....	29
15. ábra: Lehatárolt területre készített tervek összehasonlítása.....	31
16. ábra: Esettanulmányok képes bemutatása.....	33
17. ábra: Győr zöld infrastruktúrája.....	34
18. ábra: Lehatárolt terület zöld infrastruktúrája.....	35
19. ábra: Győr közlekedési hálózata.....	36
20. ábra: Lehatárolt terület közlekedési hálózata.....	37
21. ábra: Térképes ábrázolása a burkolat minőségéről.....	37
22. ábra: Térképes ábrázolása a burkolatok típusairól.....	38
23. ábra: Közlekedési hálózat.....	39
24. ábra: Funkció vizsgálat.....	40
25. ábra: Épületállomány állapot felmérésének ábrázolása.....	41
26. ábra: Műemléki védettségek.....	42
27. ábra: Újváros és Sziget városrész fejlesztései.....	44
28. ábra: Lehatárolt terület értékeinek bemutatása.....	45
29. ábra: Közterületi konfliktusok térképes szemléltetése.....	46
30. ábra: Épületállomány konfliktus mértékének térképes érzékeltetése.....	47
31. ábra: Előképek a gyárak esetlegességeiről.....	48
32. ábra: Előképek a kikötőről, annak szolgáltatásáról és röplabdapályáról.....	49
33. ábra: Előképek az Burcsellás köz és a vízparti sétány interakcióiról.....	50
34. ábra: Előképek a Kossuth Lajos utca szolgáltatásairól.....	51
35. ábra: Javaslatétel bemutatása térképes megjelenítéssel.....	52

1. Bevezetés

Választott témakörömben Győr központjához egy közeli területet jelöltem ki, amelynek arculati változása és szociális összetétele az elmúlt évtizedekben teljes átalakuláson ment keresztül. A Kossuth Lajos utca elszlumösödését több rehabilitációs szakasz során tudták normalizálni. Szakdolgozatom ezeknek a folyamatoknak megvizsgálására és javaslatételére irányul.

Törzsgyökeres győriként felnőve sokszor hallottam Kossuth utcai történeteket az ott lakó roma közösség által generált feszültségekről köztük és a környéken lakó emberek között. Mindig is benne voltak a köztudatban az utca által rejtett veszélyek. Nagymamám éveken keresztül arra járt munkába busszal, az utca végén található építőipari vállalathoz. Reggel hatra járt dolgozni, és már akkor kint ültek a házak előtt az ott lakók. Elmondása szerint, ha bent kellett maradniuk túlórázni és ezért késték le a buszt, inkább megvárták a következőt, mint sem, hogy elinduljanak gyalog.

A szegregálódás fő okát az 1970-es években Újváros szélén álló romatelep felszámolása okozta. Az innen kilakoltatott családok költöztek be az újvárosi negyedbe, Kossuth Lajos és annak mellék utcáiba. Az itt található bérlakásokba folyamatosan költöztek be más városrészekből is roma családok, így egyre nagyobb mértékűvé vált a roma etnikumhoz tartozók aránya.

Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata mind szociális és városfejlesztési úton is megközelítette ezt a problémát. Az itt élő közösséget érintőleg 2007-ben kezdett el ezzel komolyabban foglalkozni az önkormányzat, és különféle integrációs programokat, fejlesztéseket indítottak el a helyiekkel kapcsolatban. Az utca első fele valóban szépen felújított, igényes lakókörnyezet lett önkormányzati lakásokkal. Viszont a másik felét még mindig a lelakott épületek jellemzik. Egy-két ház ablakait ajtóit befalzták, hogy a korábbi tulajdonosok ne tudjanak visszaköltözni.

A dolgozat célja olyan megoldások keresése, amelyek a vizsgált területen élők szociális helyzetét segítik főként településképi módszereken keresztül. Az elvégzett munkák során a terület jelenlegi állapota kerül elemzésre, a rehabilitáció már befejezett lépései és annak hatékonyságai. Illetve további javaslatok keresése más esettanulmányok nyomán.

2. A vizsgálati terület földrajzi és városszerkezeti elhelyezkedése

2.1. Győr földrajzi és regionális pozíciója

Győr Magyarország északnyugati részén, a Kisalföldön helyezkedik el, a Nyugat-Dunántúli Régió egyik kiemelkedő településeként. A város Győr-Moson-Sopron vármegye székhelye (lásd 1. ábra), megyei jogú város és járási központ. Földrajzi elhelyezkedése és közlekedési hálózata révén az ország egyik legjelentősebb nyugati városa.

A tengerszint felett 108 méteres magasságban található. A település különleges természeti adottságait a Mosoni-Duna, a Rába és a Rábca folyók találkozása határozza meg. Területe 174,6 négyzetkilométer, ezzel a vármegye egyik legnagyobb települése. Győr-Moson-Sopron vármegyében összesen 183 település található, melyek közül több város, mint például Mosonmagyaróvár, Sopron és Csorna jelentős gazdasági és kulturális szerepet tölt be. A város különleges helyzetének köszönhetően a térség gazdasági, kulturális és közlekedési központjává vált. Jelentős ipari parkokkal és fejlett infrastruktúrával rendelkezik. (INT-01)

1.ábra: Győr-Moson-Sopron Vármegye elhelyezkedése

(Forrás: Internetes kép)

2.2. Győr regionális központi

Győr városa évszázadok óta meghatározó szerepet tölt be a térség gazdasági, kulturális és társadalmi életében. A város, mint Győr-Moson-Sopron vármegye székhelye, központi szerepet játszik a közigazgatásban, az igazságszolgáltatásban és a hatósági intézmények működésében. Területe 174,62 négyzetkilométer (lásd 2. ábra). Gazdasági jelentőségét az ipari parkjai és a városban működő nemzetközi vállalatok, például az Audi Hungaria Zrt., alapozzák meg. Az ipar mellett a város kiemelkedő oktatási központ is, a Széchenyi István Egyetem országosan és nemzetközi szinten is elismert intézmény. Az egészségügyi szolgáltatások terén Győr a térség legjobban felszerelt intézményeivel rendelkezik, amelyek a környező települések lakóinak is biztosítanak ellátást. Itt található a Petz Aladár Egyetemi Oktató Kórház. Ezen kívül magán jellegű ellátásra is van lehetőség a környező településekről érkezőknek.

A város kulturális élete szintén jellemző. A belvárosban egymás után épültek a templomok, nyáron megrendezésre kerülő Öt templom fesztivál is innen kapta a nevét. Számos múzeuma, színháza és rendezvénye vonzza a látogatókat, történelmi belvárosa a turizmus egyik kiemelt célpontja. Sok külföldi választja uticéljául, köztük főként osztrák nemzetiségűek. Győr térségi szerepe a közlekedésben is megmutatkozik: az M1-es autópálya és a vasúthálózat révén a város könnyen elérhető, és jelentős logisztikai központként működik. Budapestről gyorsvonattal egy óra menetidővel el lehet jutni Győrbe, illetve Bécs is hasonlóan közel esik. (INT-02)

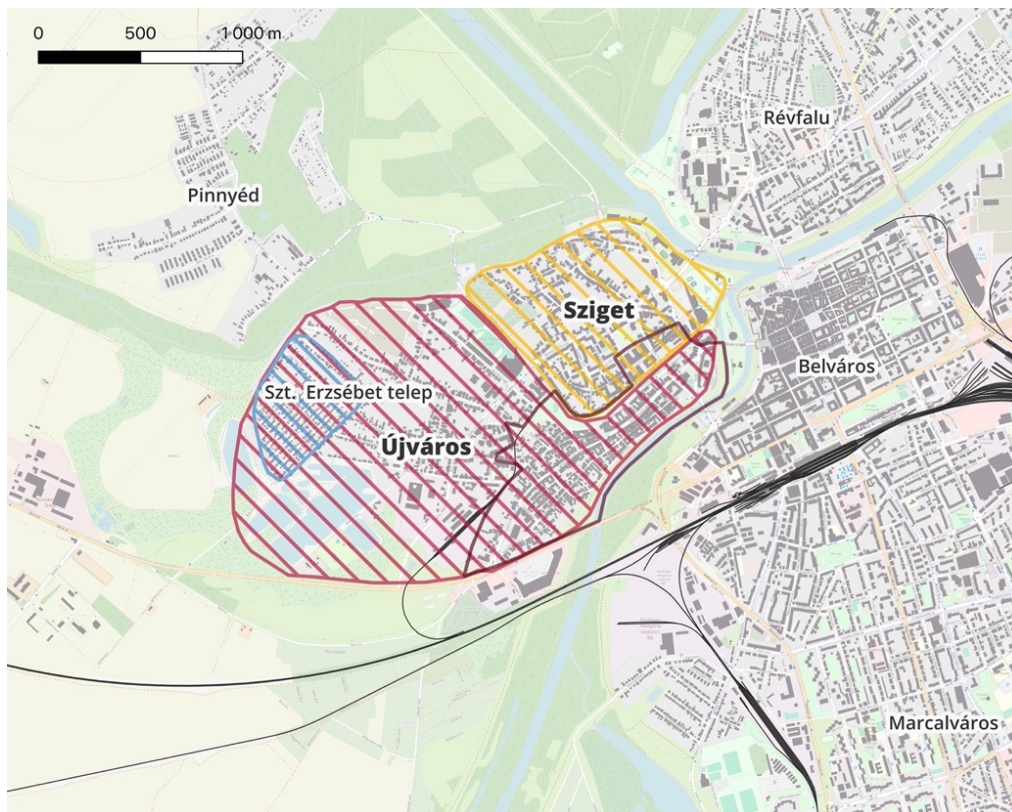
2. ábra: Győr közigazgatási határa

(Forrás: saját készítésű kép)

2.3. Újváros városrész településszerkezeti

Újváros Győr nyugati részén, a belvárostól nyugatra helyezkedik el. A városrészt északról a Mosoni-Duna, délről a Rába, keletről a Belváros, észak-nyugati irányból pedig Pinnyéd határolja. Délre Sziget városrészsel érintkezik, ezen kívül magába foglalja a Szent Erzsébet lakótelepet. (lásd 3. ábra)

Lehatárolt területem fő tengelye a Kossuth Lajos utca, tőle délre párhuzamosan fut a Bálint Mihály utca, északra pedig a Festő utca, melyeket keskeny közök tagolnak. Északon a régi olajgyár területén található újépítésű lakópark és a Bercsényi liget határolja. Tovább haladva nyugati irányba a Cinka Panna utca, Napocskás játszótér, Pinkóca utca, Liget utca adja meg a terület határát. Délről az 1-es főút és a Rába medre, ami egészen felnyúlik az észak-keleti határ, Petőfi híd lábáig, ahogyan ezt az alábbi térképen is láthatjuk.

3. ábra: Újváros elhelyezkedése és a lehatárolt terület
(Forrás: Internetes kép)

3. Történeti áttekintés és városszerkezeti fejlődés

3.1. Győr történelmi háttere

Győr története a római korig nyúlik vissza. A város elődje, Arrabona, a Kr. u. 1. században a Duna menti limes fontos katonai és kereskedelmi központjaként jött létre. Az erődített település a Rába és a Rábca találkozásánál feküdt, így a vízi és szárazföldi útvonalak találkozási pontján kijelölte a térség szerepét a Kárpát-medence gazdasági hálózatában. A római katonai tábor körül fokozatosan civil település fejlődött, amely a térség igazgatási és kereskedelmi életének alapját képezte. A római urbanizációs öröksége az úthálózat, a településszerkezet és a vízrajzi adottságok kihasználása évszázadokkal később is meghatározta városszerkezetét. (Bedy, 1938), (Honvári 2014)

A honfoglalás idején a magyar törzsek az árvízmentes területeken, a folyók által védett magaslatokon telepedtek meg. E kedvező fekvésből alakult ki a későbbi városmag, a Káptalándomb, amely stratégiai helyzete miatt a térség egyik első megerősített települése lett. Szent István király idején a város egyházi és igazgatási központtá vált: püspökséget alapított. A 11. században létrejött Győri Székeskáptalan állandó papi közössége liturgikus, oktatási és adminisztratív feladatokat látott el. (Bedy, 1938)

A város jogi fejlődését V. István 1271-es kiváltságlevele alapozta meg, amellyel Győr elnyerte a szabad királyi várossrangját. A középkorban a kedvező kereskedelmi fekvés és a céhes ipar biztosította gazdasági fejlődését. Bár a 15. század közepén a regedei egyezmény ideiglenesen korlátozta önállóságát. (Varga, 2022)

A török háborúk időszakát a Győr városa is megsínylette. 1541, Buda elestét követően a török hadjáratok elérték a várost, amelyet feldúltak és részben elpusztítottak. A 16. század második felében megkezdődött az olaszbástya rendszerű erődítések kiépítése, amely Győrt a Habsburg Birodalom végvárrendszerének egyik legfontosabb támaszpontjává tette. 1594-ben a várost elfoglalta a török, de 1598-ban Pálffy Miklós és Schwarzenberg Adolf vezetésével a keresztény seregek visszafoglalták. A következő évszázadokban a város polgársága hosszan küzdött kiváltságai megőrzéséért a császári hatalommal szemben, míg 1743-ban Mária Terézia megerősítette a szabad királyi városi jogállást. (Szunyogh, 2021)

A 18. században a Duna menti kereskedelem élénkülése jelentős gazdasági fellendülést hozott, ami a város gyors terjeszkedését eredményezte. Ebben az időszakban formálódott ki Győr jellegzetes barokk városképe, központi elemeként a Széchenyi tér épületeivel és közintézményeivel. A 19. század elején a Napóleon elleni hadjárat és az 1848–49-es szabadságharc átmenetileg visszavetette a fejlődést, de a város gazdasági életképessége rövid időn belül helyreállt, és ismét növekedési pályára lépett. (INT-03)

A 19. század a közlekedési és ipari fejlesztések időszaka lett. A vasúti és vízi összeköttetések javulása új gazdasági lehetőségeket hozott. 1896-ban megalakult a Magyar Waggon- és Gépgyár, amely rövid időn belül a hazai nehéziparban jelentős szerepet töltött be. Néhány évvel később Győrben létrejött az Ágyúgyár is, amely a város hadiipari szerepét erősítette. Az iparosodás gyorsan átalakította a városszerkezetet és a társadalmi viszonyokat, Győr a Dunántúl legfontosabb ipari központjává vált. (Tabiczky, 1972), (INT-03)

A világháborúk megszakították a gazdasági fellendülést. Az első világháborút követően a piacvesztés és a gazdasági visszaesés súlyosan érintette a helyi ipart, de az 1920-as és 1930-as években újraindult a termelés. A második világháború során ipari létesítményei stratégiai célponttá váltak, a háború végére a város súlyos károkat szenvedett. (INT-03)

A szocialista korszak kezdetével a város gazdasági szerkezete ismét átalakult. Az 1949-es államosítás után a nagyipar fejlesztése központi politikai céllá vált. A Rába Magyar Vagon- és Gépgyár továbbra is a városi ipar fő pillére maradt, amely a KGST-rendszerhez kapcsolódva jelentős exporttevékenységet folytatott. A hatvanas–hetvenes években a központi fejlesztéseknek köszönhetően Győr modern városszerkezete kialakult, lakótelepek, új ipari negyedek és közlekedési infrastruktúrák épültek. A gazdasági modell azonban mennyiségi termelésre épült, és technológiai elmaradás jellemezte. (Honvári, 2014)

A rendszerváltozás új korszakot nyitott. A piacgazdaságra való áttérés, a privatizáció és a külföldi tőke megjelenése alapjaiban formálta át a város gazdasági szerkezetét. A legjelentősebb változást az Audi Hungaria Motor Kft. letelepedése hozta 1993-ban, amely átalakította a város ipari szerepét. (Honvári, 2014)

A ma látható Győri Nemzeti Színházat 1978-ban építették modern stílusban a régi helyére. Előadásában a híres Győri balettiskola táncosai is színpadra lépnek, amely tipikus turista

csalogató mai napig. A történelmi belváros megújulása és a többi kulturális rendezvények, sportesemények mind hozzájárulnak a város látogatottságához. (INT-04)

Az alábbi térkép sorozat Győr városának fejlődését mutatja be 1869-től 1941-ig. A település növekedése, népességszám megugrása jól látható, illetve az ipari fejlődés miként veszi át a mezőgazdasági területeket. (lásd 4. ábra),

4. ábra: Katonai felmérések térképei Győr város növekedéséről

(Forrás: Maps Archanum)

3.2 Újváros városrész történelmi háttere

Újváros Győr történelmi belvárosától nyugatra helyezkedik el, a Rába folyó túlsó partján. A 17. század elején a városhalon kívüli első tartósan benépesülő területként kezdett fejlődni. A győri vár 1598-as visszafoglalását követően a településrészen megindult az élet. A letelepedők körében jelentős arányban voltak a Balkánról érkezett ortodox vallású közösségek, főként szerbek, görögök és bolgárok. Akiket a korszakban összefoglalóan „rácoknak” neveztek. Emellett protestáns, evangélikus lakosság is megjelent a területen, akiket az ellenreformáció üldöztetései sodortak Győr peremére. Az ekkor kialakult vallási és etnikai sokszínűség meghatározta Újváros későbbi fejlődési irányait is. (Perger 2021)

A 18. században Újváros városszerkezete és településformája jelentős mértékben konszolidálódott. A lakóépületek száma folyamatosan emelkedett, és az akkori város ma látható végleges arculatának alapjai is ebben az időszakban rajzolódtak ki. Kialakult a felekezeti is tagolt, de egymás mellett élő közösségek rendszere, amelyben az evangélikus, református, római katolikus, ortodox és zsidó vallású csoportok saját templomaikat és intézményeiket

építették fel. A városrész ekkor még mezővárosi jellegű maradt, de gazdasági, társadalmi szerepe megerősödött. Az épített örökség, a Kossuth Lajos utca és Bálint Mihály utca történeti házsora nagy részt ebből a korszakból származik. (Bedy kézirat)

A 19. század első felében megerősödő társadalmi és gazdasági súllyal bírt Győr városszerkezetén belül. A kereskedők, vállalkozók, kisiparosok jelenléte stabil társadalmi struktúrát hozott létre, amely versenyképes volt a belváros polgárságával is. A városrész hosszú ideig viselte a „II. kerület” elnevezést, amely nemcsak közigazgatási, hanem státuszszimbólumként is értelmezhető. A század közepétől azonban az ipari fejlődés középpontja Győr keleti és déli részeire tevődött át, így Újváros fejlődése fokozatosan lelassult. A módosabb lakosság egy része elvándorolt a jobban fejlődő területekre, így a városrész városképe is lassú átalakulásnak indult. (Perger 2021)

A második világháború alatt elszenvedett emberi veszteségek, különösen a zsidó lakosság deportálása súlyos társadalmi következményekkel jártak. Az államosítás következtében a városrész tulajdonosi szerkezete átalakult: a magántulajdonban lévő lakóingatlanokat állami tulajdonba vették, az egykori tulajdonosokat bérlőként kezelték tovább. A szocialista időszakban az ingatlanállomány karbantartása elmaradt, így az épületek fizikai állapota gyorsan romlott. Ennek nyomai a mai napig is jól láthatóak. A generációk óta ott élő lakosság egy része a 1970-es és 1980-as években elköltözött a város újabb lakótelepeire, helyükre alacsonyabb társadalmi státuszú, főként roma lakosság került. A rendszerváltást követően az elvándorlás és az ingatlanállomány leromlása tovább folytatódott, különösen a lehatárolt terület belső részein. 1907-ben árvízvédelmi szempontok miatt a Rábca folyó medre mesterséges vízrendezéssel átkerült a városrész peremére (lásd 5. ábra), a régi meder helyén pedig a mai Bercsényi liget található. (Városfejlesztés Zrt, 2007)

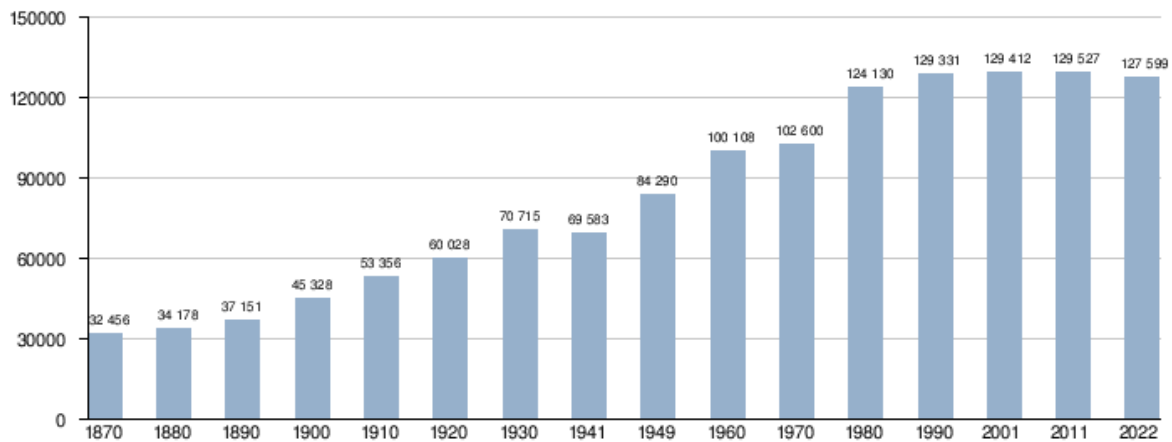

5. ábra: Rábca folyó medrének változása

(Forrás: Maps Archanum)

4. Demográfiai tendenciák és társadalmi szerkezet

Győr-Moson-Sopron vármegye területe 4 208 négyzetkilóméter, ami Magyarország területének 4,52%-át teszi ki. A KSH adatai szerint a vármegye lakossága 465 945 fő volt a 2022-es népszámlálás adatai szerint (lásd 6. ábra). Így hazánk népességének 4,85%-át teszi ki. A térség népsűrűsége az országos átlagot meghaladja, amely 111 fő/négyzetkilóméter és ezzel a harmadik legnépesebb vármegye. Első helyen nem meglepő módon Pest 209 fő/négyzetkilóméterrel, a második helyen pedig Komárom-Esztergom vármegye áll 133 fő/négyzetkilóméter aránnyal. (INT-05, INT-06)

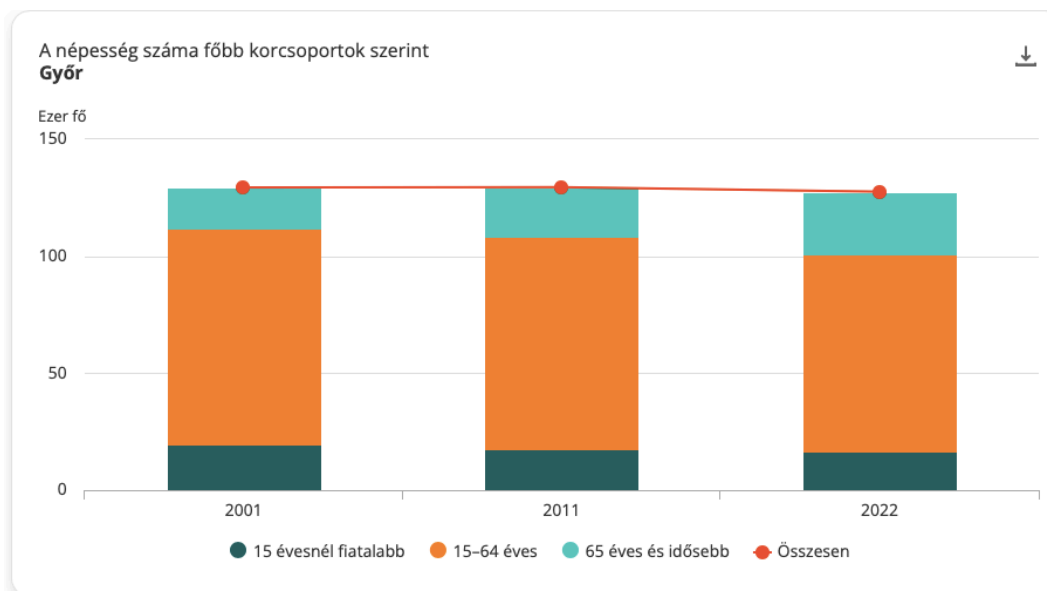
6. ábra: Győr lakosságának fejlődése
(Forrás: Internetes kép)

4.1. A lakosság kor- és nem szerinti megoszlása

Győr városának lakónépessége a 2022-es KSH adatok szerint 127 599 fő, ami a vármegye lakosságának 27,3%-át jelenti és az ország 1,32%-át teszi ki. Ezzel is a legnépesebb város a vármegyében. Népeségszám csúcsa 2011-ben volt a legmagasabb 129 527 fővel. Ez -0,14%-os visszaesés követte a 2022-es felmérések szerint. Ennek okai az elvándorlás, természetes fogyás és a 2020-as COVID-19 járvány miatt megnövekvő halálozások száma.

Győr lakosságának 20,9%-át teszik ki a 65 év feletti lakosok. Ami minimálisan, de magasabb az országos átlagnál, 20,7%. Hazánkban 2001-ben 15,1 % volt a 65 éves vagy afeletti lakosok aránya, mely 2011-ben 16,8%-ra nőtt, 2022-re pedig 20,7%-ra emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a magyar lakosoknak több mint ötödét teszik már ki az idősebb korosztály tagjai. A fővárosban ez az arány még magasabb, 21,2%-os (lásd 7. ábra).

Még vármegyei szinten a férfiak és a nők százalékos aránya 48,7% és 51,3% addig a városé 47,7% és 52,3%. Ez 5819 fő különbséget jelent. Azt gondolnánk, hogy a különbség mindhárom kategóriában megjelenik, de csak a 65 éven felüli nők korosztályát érinti. A 15-64 éves korosztályban 300 fővel több a férfi, még a 15 évesnél fiatalabb korcsoportban 483 fővel. (INT-07)

7. ábra: Népeség szám főbb korcsoportok szerint

(Forrás: KSH adatbank)

4.2. Nemzetiségi arányok és etnikai sajátosságok

Győr városa mindig is magyar lakta terület volt, ami a mai napig is változatlan. Ezért is a túlnyomó többsége a lakosságnak magyar nemzetiségűnek vallotta magát a 2022-es népszámlálás során. Második helyen német nemzetiség foglal helyet 1 763 fővel. Ennek eredete a betelepítésekre nyúlik vissza. A török hódoltság utáni elnéptelenedés orvoslására mind III. Károly, Mária Terézia és fia, II. József is német telepéseket hívtak be az országba. Legfőképpen a Dunántúlt népesítették be, jelenlétük különösen erős volt Győr-Moson-sopron, Tolna és Baranya vármegyékre. Sokak még mai napig is őrzik identitásukat. Mindezek mellett az Audi Hungária Zrt. is számos Német mérnököt alkalmaz akik családotul költöztek a városba. Az ittdolgozók gyermekei számára külön iskolát létesítettek. (SZUNYOGH, 2021)

A KSH adatai szerint az ukrán nemzetiségűek száma a 2011-es felmérésekhez képest több mint tizenkétszeresére ugrott. A 2022. február 24.-vel megkezdődő orosz-ukrán háború erősen befolyásolta ezt. A háború kezdete és a legutóbbi népszámlálás, 2022 között félév különbség volt, így ez a szám feltehetően azóta is emelkedett. (INT-08)

Az utóbbi húsz év adatai azt mutatják, hogy a romaság létszáma 2001 és 2011 között 1072 főre növekedett viszont 2022-re ismételen 700-800 főre csökkent. A népszámlálási kérdőíveken szabadon választható a nemzetiségi hovatartozás. Így valószínűsíthető, hogy sokan magyarnak vallották magukat (lásd 8. ábra). Ugyanis az utóbbi két népszámlálás között csökkent az összlakosság száma, de azok száma nőtt akik magyar nemzetiségűnek vallották magukat, 2285 fővel. Mindezek mellett csökkent azoknak a száma akik nem válaszoltak a nemzetiségi hovatartozás kérdésre. (INT-08)

A 2011-es népszámlálási adatok alapján Győr közigazgatási területén három szegregált és három szegregációval veszélyeztetett területet határoltak le. A besorolás a 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 10. mellékletében szereplő szegregációs mutató szerint történt, amely alapján az a terület tekinthető szegregátumnak, ahol az aktív korú (15–59 év közötti) lakosságon belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya meghaladja a 35%-ot, és az érintett népesség eléri az 50 főt.

A három szegregált terület össznépessége 944 fő volt, ebből 806 fő Újvárosban, amely a legnagyobb kiterjedésű és legsúlyosabb problémákkal érintett szegregátum.

A szegregációval veszélyeztetett övezetekben további 279 fő élt, így az érintett lakosság összesen 1 223 főt tett ki. A város egészéhez képest ezek a területek jelentős társadalmi hátrányokat mutattak: míg városi szinten a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya közel 10% volt, addig a szegregátumokban ez 40–60% közé esett. A foglalkoztatottság szintén alacsonyabb volt: 62%-os városi átlaggal szemben 33–37% közötti értéket mértek. Ezen felül magasabb munkanélküliségi ráta és jelentős arányú alacsony komfortfokozatú lakásállomány jellemezte a térségeket. (INT-08), (Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2023)

Népszámlálás éve	2022	2011	2001
Települési adatok, népesség			
Település, járás, vármegye, régió: Győr			
Nemzetiséghez tartozás az összes kérdés alapján	127 599	129 527	129 412
· Magyar nemzetiséghez tartozó	111 760	109 475	123 241
· · Bolgár nemzetiséghez tartozó	74	80	11
· · Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	764	1 072	731
· · Görög nemzetiséghez tartozó	52	26	66
· · Horvát nemzetiséghez tartozó	119	199	313
· · Lengyel nemzetiséghez tartozó	78	79	73
· · Német nemzetiséghez tartozó	1 763	1 922	995
· · Örmény nemzetiséghez tartozó	39	33	10
· · Román nemzetiséghez tartozó	210	227	82
· · Ruszin nemzetiséghez tartozó	67	21	17
· · Szerb nemzetiséghez tartozó	195	60	31
· · Szlovák nemzetiséghez tartozó	190	249	82
· · Szlovén nemzetiséghez tartozó	42	21	23
· · Ukrán nemzetiséghez tartozó	564	46	67
· Más nemzetiséghez tartozó	4 474	1 191	377
· Nem válaszolt a nemzetiséghez tartozó kérdésekre	15 041	19 773	5 873

8. ábra: Nemzetiségi összetétel alakulása Győrben

(Forrás: KSH adatbank)

4.3. A roma közösségek történeti és társadalmi beágyazottsága Győrben

A romák Győr városában régóta jelen vannak; az első írásos említés 1650. június 18-ára datálható, amikor Berki István és Czigány Ilona házasságot kötöttek, tanúik Dersfi István vajda

és Horváth György voltak. Az 1686-os városi közgyűlés jegyzőkönyvében található a romák magyar nyelvű esküje, amely a budapesti millenniumi kiállításon is bemutatásra került.

Vályi István református lelkész volt az első, aki felismerte a romák indiai eredetét. Leideni tanulmányai során malabári fiatalokkal találkozott, és észrevette, hogy nyelvük hasonlít a magyarországi romák nyelvéhez. Több mint ezer malabári szót jegyzett fel, amelyeket később a győri romáknak felolvasva megállapította a nyelvi hasonlóságot. E felismerésről szóló beszámoló az 1776-os bécsi hivatalos lapban jelent meg. Az 1850-es évi népszámláláskor 506 embert regisztráltak (lásd 9. ábra).

Győrben három jelentős roma csoport telepedett le: az iszkápások, a muzsikuskok és az úgynevezett oláh cigányok, vagyis vándorló cigányok.

A 19. században számos rendelet tiltotta a romák kóborlását; tilos volt számukra útlevelet kiállítani, és nem léphettek be Ausztriába és az örökös tartományokba. Az 1893-as roma összeírás célja az volt, hogy elősegítse a romák kóborlását megakadályozó rendeletek bevezetését. Ez az összeírás 8 936 főre becsülte a kóborló oláh cigányok számát. A 20. század elején ez a szám 10-15 ezerre nőtt, egyes túlzó becslések pedig 30 000 is említettek. A növekedés oka részben a balkáni háborúk és a délről folyamatosan érkező karavánok voltak. (Bana, 2007)

NEMZETISÉGEK SZERINT, 1850-BEN

Megye, kerület	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Szerb	Horvát	Zsidó	Cigány	Illír	Cseh	Olasz	Lengyel	Egyéb
Pest város	83828	31965	33684	4187	198	570	56	12642	84	41	-	130	-	71
Buda város	43019	7555	27939	1307	16	1180	-	4976	-	-	-	46	-	-
Borsod	161401	137177	739	4510	-	-	-	8563	1819	-	-	-	1	-
Csongrád	153690	147842	903	758	299	-	-	3686	202	-	-	-	-	-
Esztergom	87513	58445	17383	8994	-	-	-	2245	424	-	-	22	-	-
Fejér	158377	122088	25608	4505	-	-	-	5190	986	-	-	-	-	-
Heves	168450	159982	1875	141	-	-	-	4482	1932	26	-	12	-	-
Jász-Kun kerület	179730	176611	110	22	12	24	-	710	2040	-	-	1	-	-
Pest-Pilis	211678	124480	44286	27904	-	3920	-	7434	1927	1727	-	-	-	-
Pest-Solt	198372	167978	10361	9021	-	99	-	4353	1517	5037	-	6	-	-
Szolnok	92846	89032	642	46	7	29	-	2369	721	-	-	-	-	-
Pest-Budai kerület	1538904	1223355	163730	61395	532	5822	56	56650	11652	6831	-	217	1	71
Sopron város	14304	314	13883	-	-	-	9	98	-	-	-	-	-	-
Baranya	252580	121792	82700	29	-	13933	29181	3280	1286	22	341	-	16	-
Győr	82974	71417	7071	495	-	-	-	3469	506	-	-	16	-	-
Moson	68070	10935	45538	9324	-	-	-	2205	66	-	-	2	-	-
Somogy	226950	187211	18747	4	-	8	11992	6986	1296	11	682	-	13	-
Sopron	188864	84999	71855	1181	-	-	23879	6928	-	-	-	17	-	5
Tolna	203978	125748	68740	13	-	1231	43	7602	598	-	-	3	-	-
Vas	289322	124304	105633	26	-	-	16833	7004	1078	-	-	13	-	-

9. ábra: 1850-es évi népszámlálás adatai nemzetiségek szerint

(Forrás: Az 1850. és 1857. évi népszámlálás)

Közép-Európában Magyarország volt az egyetlen hely, ahol a romák legálisan, hátrányos megkülönböztetés nélkül, biztonságban élhettek. A Dunántúl, Lists Gyula Hont vármegye főispánja szerint, a romakóborlások valóságos eldorádója volt. Tapasztalatait Fejér megyei közigazgatási tisztviselőként szerezte, és számos közleménye jelent meg a korabeli sajtóban. Szerinte a Dunántúlnak három híres famíliája volt: a Lakatos, a Kolompár és a Rafael, amelyek számtalan sátoraljakra oszlottak, öt-hat sátoros kocsi élt és kóborolt együtt. Ezek a kóbor oláh cigányok nem tévesztendőek össze a kolompárcigányokkal, akik inkább Veszprém, Somogy és Zala vármegyékben, a falvak végén laktak. A teknővájó és más famegmunkálással foglalkozó romák életmódja eltért a kóborló oláh cigányokétól. (Bana 1987)

A Győrben letelepedő roma közösségek akkoriban nem rendelkeztek saját földtulajdonnal, így a városi hatóságok olyan területekre szorították őket, amelyeket a helyiek nem tartottak különösebben értékesnek vagy alkalmasnak a mezőgazdasági művelésre. Az egyik ilyen terület volt a város mocsaras, gyakran elárasztott része, amelyet később „cigány laposként” emlegettek. (Bana, 1994)

A 1800-as évek végére a roma közösségek a város különböző részein alakítottak ki telepeket, amelyek közül is a „cigány lapos” számított a legjelentősebb központjuknak. A helyi társadalom és a hatóságok általánosan távolságot tartottak a roma közösségektől, így az „Újváros” és „Sziget” peremterületeire szorultak.

Több forrásban is megtalálható, miszerint az iszkáposok a Cigány lapos, mai Festő utca végén éltek annak idején. (Hammer, 1936)

Kik is azok az iszkáposok? A mocsaras, nedves területek tisztításával foglalkoztak, amely munka a városi higiénia szempontjából is lényeges volt (lásd 10. ábra). A cigány iszkáposok feladatai közé tartozott az eliszaposodott vizek tisztítása, ami különösen fontos volt a szúnyogok és betegségek elterjedésének megakadályozásában. Mivel szezonális munka volt, így csak időszakosan tudtak ebből megélni, kiegészítő munkákra is szükségük volt.

Vagyis a terület adott volt, hiszen Győr a vizek városa, ez mellett pedig az ő lakhelyük is, Festő utca kelleténél mocsarasabb volt. A mára már teljesen lakóövezetté átalakított terület lakói, ha nem is tudják, de fennmaradt Iszkápa köz néven ennek emléke. (INT-09)

Az 1860-as évekből származó források szerint a mocsaras területet gyakran elöntötte a Duna vize, ami egészségügyi problémákat okozott. Az árvízveszély miatt a telep körülményei tovább

romlottak. Nehezen tudtak saját házakat építeni, ezért sokan fából vagy sárból épített, ideiglenesnek szánt építményekben éltek. (INT-09)

A 19. század második felében a győri városi hatóságok némi erőfeszítést tettek a „cigány lapos” életkörülményeinek javítása érdekében, de ezek a próbálkozások gyakran kudarcot vallottak. A roma közösségek helyzetén javító törekvések általában ideiglenes és csak részleges megoldások voltak, mivel a városi források és a politikai szándék nem volt elegendő ahhoz, hogy hosszú távon jelentős változást hozzon. Ebben az időszakban kezdeményezték a telepek környékén lévő mocsaras területek lecsapolását, amellyel egészségesebb lakókörnyezetet biztosítottak a helyieknek. A lecsapolási munkálatoknál magukra, az itt élő iszkáposokra is a támaszkodtak, akik ebben az időszakban már tapasztaltak voltak az ilyen jellegű fizikai munkákban. Ettől függetlenül sem jutottak előrébb szociális alapon, mivel a város peremére szorítva továbbra is marginalizált csoportként kezelték őket. A helyzetük jellemzően az elkülönülés, a bizonytalan munkalehetőségek és a rossz életkörülmények köré épült. (INT-10)

10. ábra: Iszkáposok a Festő utca végén 1909-ben

(Forrás: Internetes kép)

4.4. Szociális szegregáció és oktatási esettanulmány Újvárosban

Az idő előrehaladtával egyre jobban éleződött ki a szegregáció mértékei. A témával kapcsolatban álló 2010-es iskolai eljárás szemlélteti az akkorra már erősen kiforrt szociális helyzet állapotát a vizsgált területen. A Kossuth Lajos utcában két tanulmányi intézmény is található, a Győri Kossuth Lajos Általános Iskola és a Kossuth Lajos Ipari Szakképző Iskola, Kollégium és Felnőttek Középiskolája. A konfliktus a fent említett előbbi intézményben történt, a pert pedig az Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány indította Győr városa ellen.

Ez szerint Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság kihirdetett elsőfokú, nem jogerős ítéletében elmarasztalta Győr önkormányzatát a Kossuth Lajos Általános Iskolában zajló szegregált oktatás miatt. Az iskola diákjainak többsége roma származású, valamint hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű. Bár a helyzet spontán alakult ki, a bíróság úgy ítélte meg, hogy az önkormányzat nem tett elegendő lépéseket a jogellenes állapot megszüntetése érdekében. (INT-11)

Az eljárás során meghallgatták az iskola vezetőit, tanárait, az önkormányzat illetékeseit, valamint szülőket is. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a szülők és diákok erős kötődést éreznek az intézmény iránt, azonban nem kaptak elegendő tájékoztatást arról, hogy milyen más iskolai lehetőségek állnának rendelkezésükre. Továbbá, az önkormányzat által benyújtott szülői nyilatkozatok, amelyekben a kisebbségi oktatás iránti igényüket jelezték. Sok esetben hiányosan, formanyomtatványok alapján készültek (dátum, aláírás hiánya) és nem mutatták egyértelműen, hogy a szülők teljes körű információ birtokában döntöttek volna. Az ítélet kitért arra is, hogy az iskolában szeptembertől már nem indult új évfolyam, és a beiskolázási zónákat átalakították, így a hátrányos helyzetű, roma gyerekeket több iskolába osztották szét. (INT-12)

A bíróság elutasította az önkormányzat azon kérését, hogy szüntessék be az eljárást kereshetőség hiányában, ugyanakkor a pert indító CFCF ("Chance for Children Foundation" Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány) megoldási javaslatainak alkalmazását sem rendelte el, mivel a helyzet megoldását az önkormányzat hatáskörébe utalta.

CFCF kuratóriumi elnöke elégedett volt az ítélettel, hiszen a bíróság kimondta a szegregáció tényét, ezt követően az önkormányzatra hárult át, hogy megoldja a problémát. Az

önkormányzat jogi képviselője ezzel szemben arra hívta fel a figyelmet, hogy a szülők többsége nem kért külső képviseletet, és senkit sem lehet arra kötelezni, hogy gyermekét egy távolabbi iskolába vigye. (INT-12)

Az ügy egyik jelentős eleme az volt, hogy a kisebbségi oktatás megszervezésére irányuló formanyomtatványok nem adtak teljes körű tájékoztatást a szülők számára, különösen arról, hogy a kisebbségi oktatást nemcsak etnikailag homogén környezetben lehet igényelni. A bíróság szerint ez alapvető információ lett volna, amely befolyásolhatta volna a szülők döntéseit. (INT-13)

5. Rehabilitáció előszele, menete és végkifejlete

5.1. Újváros városrész meg nem valósult fejlesztési akciótervének bemutatása

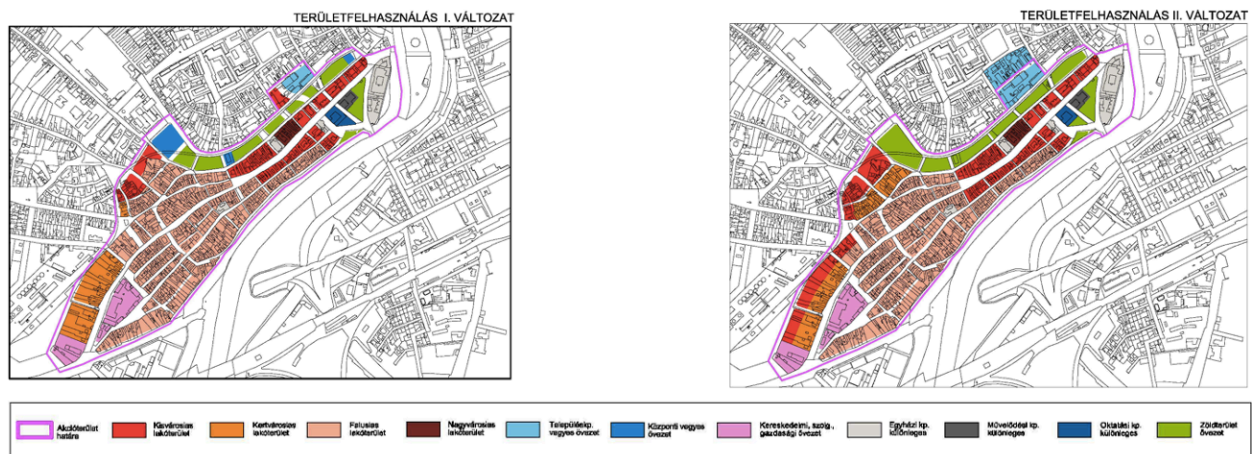
A megvalósuló rehabilitációs tervet megelőzően előfejemények övezték. Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata 2007-ben megbízta Aczél Gábort (és csapatát), akinek a nevéhez köthető a Ferencvárosi rehabilitáció, Ybl-díjas, Magyar Urbanisztikai Társaság akkori elnöke, hogy Győr-Újváros esetében is dolgozzon ki egy akciótervet. A terv öt részre bontható, amelyek ismertetésre fognak kerülni alább, egy-egy lényegesebb részletet kiemelésével.

1. Akkori állapot vizsgálata: Bemutatja a település szerkezetét és történeti összefüggéseit. Értékeli a korábban készült városrendezési terveket, amelyben ismerteti Győr Megyei Jogú Város Szabályozási Tervét és a GYÉSZ- Győr Építési Szabályzat-át a városrészre levetítve. Szűkebb körben pedig Sziget-Újváros részletes rendezési tervét és a 2002-es SCET Magyarország Városfejlesztő Rt. Újváros részleges módosítását. Reflektál ezekre a 2007-es állapot szemszögéből. Értékeli a tulajdonviszonyokat, meglévő úthálózatot és a közműhálózatot.

2. Fejlesztési koncepció: Az Önkormányzati fejlesztési elképzelések résznél kitér a Kossuth Lajos utca rehabilitációja mellett több olyan épületre, amelyeknek új funkciót ad vagy a meglévőt színesíti tovább. Ilyen például az Olajgyár, Zsinagóga, Tücsök ház. Javaslatokat tesz

mi maradjon önkormányzati kézben és mit lenne érdemes megvásárolni későbbi célok érdekében. Mindezek mellett a Bercsényi liget rehabilitációjára is funkció ötleteket ad.

Városépítészeti koncepcióját két változatban készítette el Aczél Gábor és csapata. Az első változat figyelembe vette az akkori szabályozási tervet, még a második változat kisebb módosításokat tartalmazott (lásd 11. ábra). Itt már a szabályozási terven is változtatni kellett volna abban az esetben, ha ez lép érvénybe.

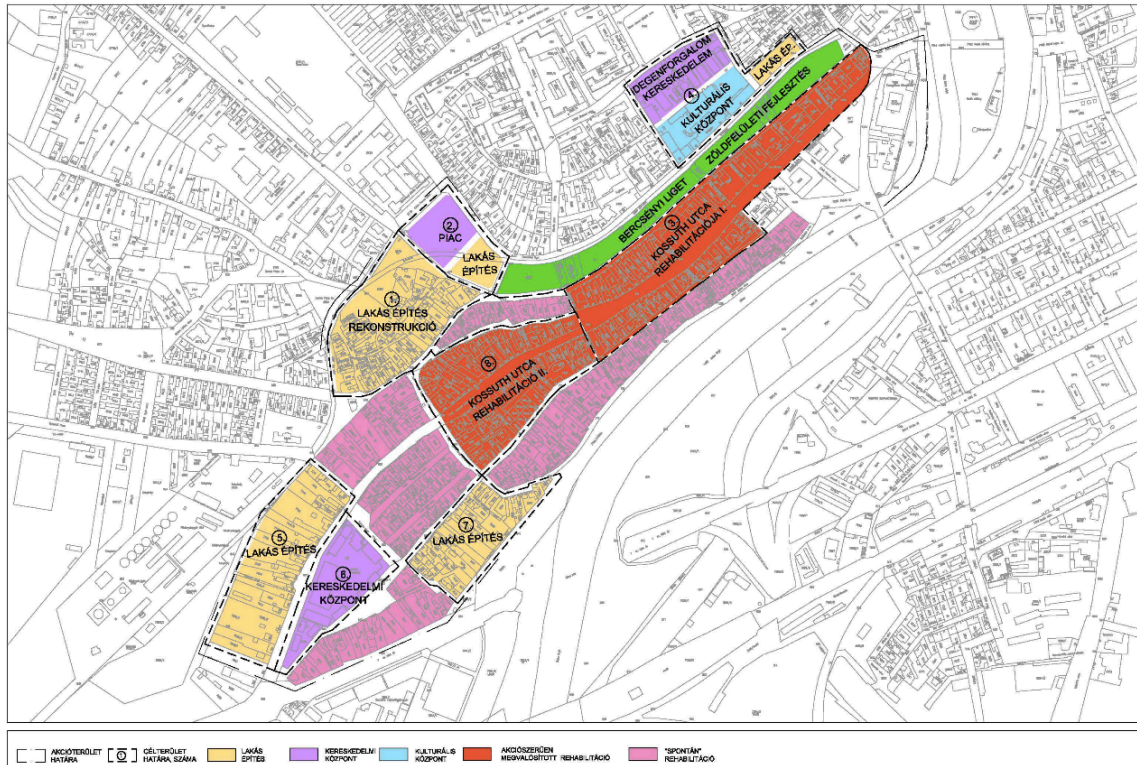
11. ábra: Terület felhasználási változatok

(Forrás: Győr-Újváros városrész fejlesztési akcióterve)

Kiemeli, hogy a rehabilitáció beindulása érdekében az Önkormányzatnak aktív városfejlesztő tevékenységet kell folytatnia. Az akcióterületen belül 8 kisebb célterületet jelöl ki. Ezeknek a szükség szerűsége azért volt fontos, hogy a pályázatok korlátozott erőforrásai a leghatékonyabb módon ériék el az eredményt.

Első és egyben legfontosabb célterületnek az Iszkápás köz és környékét jelölte ki (lásd 12. ábra). A leromlott állapotú házak és „emberi tartózkodásra alkalmatlan építmények” miatt. Második célterület egy piac megvalósítását részletezi a Bercsényi liget iskola felőli oldaláról, amely visszahozná a régebbi piacteret Újváros lakóinak. Harmadik a Kossuth Lajos utca beépítéséről szól, amelynek a folytatása csak a nyolcadik célterület lett. Kulturális központként az Olajgyárat és annak területét nevezte ki negyedik szakaszként. Az ötödik, hetedik célterület lakásépítési rész, illetve a hatodik kereskedelmi központként lett kategorizálva.

A CÉLTERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

12. ábra: Akcióterület koncepció szerinti felosztása
(Forrás: Győr-Újváros városrész fejlesztési akcióterve)

3. Operatív városfejlesztési koncepció: Az építési programon belül a köz- és magánszféra együttműködésén alapuló fejlesztési modell alapelvét (PPP- Public Private Partnership) követi. Ez azt jelenti, hogy az Önkormányzat és magánvállalkozók együttműködésén alapul, amelyek erőforrásait, szakértelmét és kockázatait összehangolva közösen valósítanak meg olyan projekteket, amelyek a társadalmi-gazdasági fejlődést szolgálják.

Részletezi a közlekedési és közterületfejlesztési koncepciót és a közműfejlesztést programot a második ütemben megvalósítandó fejlesztésekre.

4. Pénzügyi koncepció: Főként pályázati forrásra épít. Célterületekre lebontva végig veszi a rehabilitáció költségeit ingatlan és közmű tekintetében is. A bontandó és felújításra váró épületek lakóira opciókat sorol fel.

5. A fejlesztések megvalósításának szervezeti koncepciója: Az önkormányzat három fő módszert vehet figyelembe: egy polgármesteri hivatalon belüli szervezet létrehozását, egy külső vállalkozó megbízását vagy egy önálló fejlesztő társaság alapítását vegyes tulajdonban. Ezek közül az utolsó verziót látja legelőnyösebbnek az ellenőrzés és a piaci hatékonyság miatt.

(Városfejlesztés Zrt., 2007)

5.2. A rehabilitációt megelőző társadalmi és fizikai állapotok

Győr-Újváros városrész hosszú történeti múltja ellenére a rehabilitációt megelőzőleg társadalmilag és fizikailag is súlyosan leértékelődött területté vált. A korábbi kereskedői és polgári hagyományait a második világháborút, majd a kommunista államosításokat követően elvesztette, és fokozatosan marginalizálódott, különösen a lakhatási körülmények romlása és a szegregáció növekedése következtében.

5.2.1. Demográfiai visszaesés és elvándorlási tendenciák

Az akcióterület demográfiai jellemzői a 2000-es évektől kezdődően jelentős negatív tendenciákat mutatnak. A 2001. évi népszámlálási adatok alapján az akcióterületen 770 fő élt, míg a 2012-es helyszíni felmérés szerint már csak 565 fő rendelkezett lakó vagy tartózkodási hellyel, ami 26,6%-os csökkenést jelent alig több mint egy évtized alatt.

A népességcsökkenés elsősorban az akcióterület fizikai és szociális állapotának romlására vezethető vissza. A lakóépületek rossz műszaki állapota, az alacsony komfortfokozat, valamint a közszolgáltatások hiányosságai arra ösztönözték azokat a lakókat, akik anyagi vagy szociális helyzetük alapján képesek voltak rá, hogy elköltözzenek a város más, kedvezőbb adottságú részeibe. Ezzel párhuzamosan a városi tanács, majd később az önkormányzat olyan alacsony státuszú rétegek, többek között roma származású családok beköltözését támogatta, akik számára az alacsony színvonalú lakások is elfogadható lakhatási körülményeket biztosítottak. Ez a folyamat fokozta az akcióterület társadalmi szelekcióját és hozzájárult a terület marginalizálódásához.

5.2.2. A szegregáció térbeli és társadalmi jellemzői

A szociális városrehabilitáció megalapozását szolgáló háttérvizsgálatok rávilágítottak arra, hogy Győr-Újváros akcióterülete a város egyik legsúlyosabban szegregálódott övezete. A statisztikai adatok szerint az itt élők jelentős része alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik: a 15–59 éves korcsoportban a legfeljebb 8 általános iskolát végzettek aránya 51,8%, amely jóval meghaladja a városi és országos átlagot.

A gazdasági aktivitás is igen alacsony: a foglalkoztatottak körében az alacsony presztízsű munkakörök aránya 53,8%, míg a gazdaságilag nem aktív lakosság aránya eléri a 77,5%-ot. A

munkanélküliek aránya 23,7%, a tartós munkanélkülieké pedig 14,5%, amelyek mind kiugróan magas értékek.

A lakáskörülmények és a tulajdonviszonyok is jelentős szociális problémákra utalnak. Az önkormányzati tulajdonú lakások aránya 63,3%, a komfort nélküli és félkomfortos lakásoké 30,5%, míg az egyszobás lakások aránya eléri a 41,1%-ot. Az önkormányzati támogatások mértéke a városi átlaghoz képest 13,65-ször magasabb, ami jól mutatja a területen koncentrálódó szociális szükségleteket.

5.2.3. Műemléki környezet és szabályozási keretek szerepe a fejlesztésben

Győr-Újváros városrészének történeti magja, így maga az akcióterület is, amely 2005 óta műemléki jelentőségű területként van nyilvántartva. Ez azt jelenti, hogy a terület városszerkezeti, építészeti és kulturális értékei külön védelmet élveznek. A városrész karakterét meghatározó épületek többsége a XVIII–XIX. században épült polgárház, zártos vagy keretes beépítéssel.

A hatályos szabályozási terv (GYÉSZ, 1/2006. rendelet) a területen jellemzően kisvárosias lakóövezetként határozza meg a beépítési módokat, korlátozva a beépítettség mértékét és az épületmagasságot. A rehabilitációs projektek során figyelembe kell venni a műemléki védelemre vonatkozó előírásokat, így az épületek felújítása csak az eredeti arculat megtartásával valósulhat meg.

A városrész hosszú távú megtartásának és fejlesztésének fontos eszköze tehát a szabályozási terv, amely nem csupán korlátozó, de értékmegőrző és irányt mutató szerepet is betölt a városrendezési folyamatban.

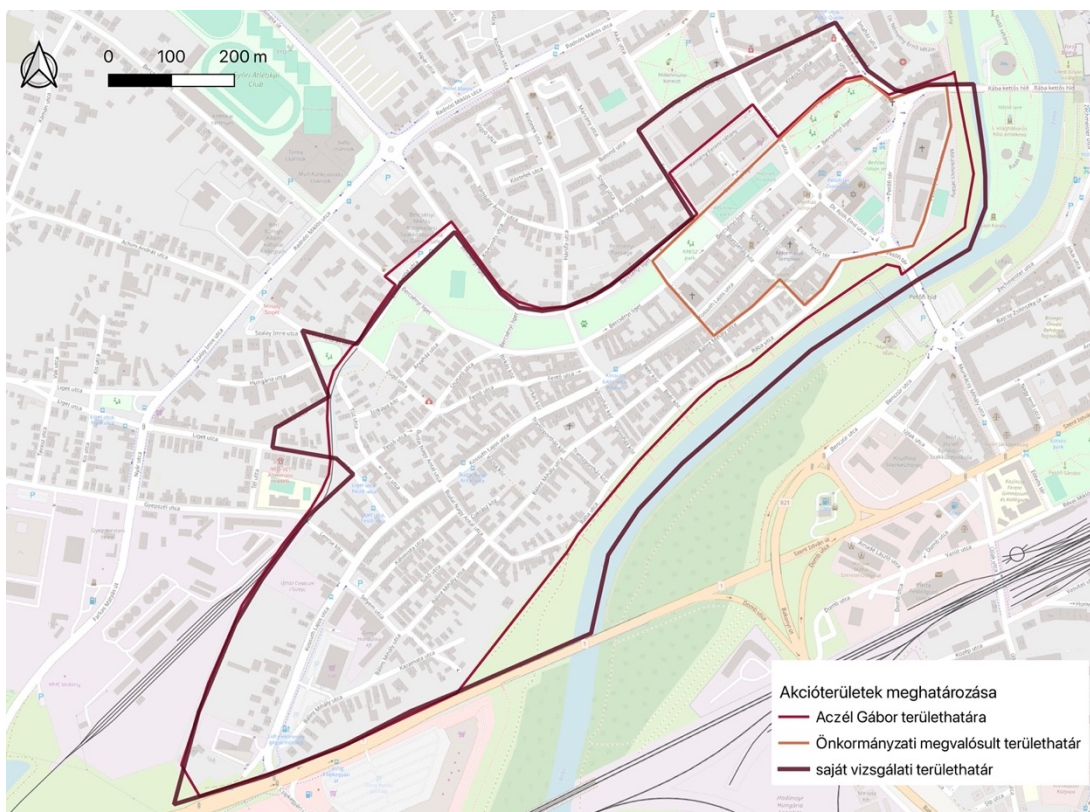
5.2.4. A rehabilitációs szemléletváltás – kulturális koncepcióból szociális fejlesztés

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) eredetileg funkcióbővítő rehabilitációban gondolkodott Újváros esetében. Különösen kulturális negyed létrehozásában a Kossuth Lajos utca környékén. A tervek szerint új kulturális intézmények jöttek volna létre, amelyek hosszú távon hozzájárulhattak volna a városrész identitásának erősítéséhez és vonzerejének növeléséhez.

Azonban az IVS anti-szegregációs programjának részletesebb vizsgálata, valamint az önkormányzat által elvégzett helyzetelemzés alapján világossá vált, hogy a terület társadalmi adottságai nem teszik lehetővé a kulturális profilú fejlesztések elsődleges megvalósítását. A magántőke bevonása ilyen típusú fejlesztésekbe jelenleg korlátozottan lehetséges, és a lakosság igényei sem támasztanak alá kulturális beruházásokat.

Ezért a stratégia módosításra került, és a hangsúly szociális célú városrehabilitációra helyeződött át. A fejlesztés célja immár elsősorban a lakófunkciók megtartása, a szociális bérlakások korszerűsítése, a közösségi terek fejlesztése, valamint a társadalmi integráció előmozdítása. Ez a szemléletváltás nem csupán pragmatikus döntés, hanem egyben a városi szintű társadalmi igazságosság és integrációs törekvések része.

A koncepciótervek nagyságának és határainak könnyebb érzékeléséhez az alábbi térkép nyújt segítséget (lásd 13. ábra).

13. ábra: Akcióterület, megvalósult terv és a szakdolgozat vizsgált terület határai
(Forrás: Saját készítésű térkép)

5.3. Újváros városrész szociális városrehabilitációjának megvalósult terve

A fejlesztési projekt átfogó célja, hogy Győr-Újváros történelmileg értékes, de jelenleg hátrányos helyzetű része visszanyerje méltó helyét a városszövetben. Az egész akcióterület hosszú távú és teljes körű rehabilitációjának elindítása a tervezett projekt révén, a katalizátor szerepét vállalva, hogy a projekt nyomán az akcióterületen lévő többi lakó- és középület felújítása is megtörténjen 2030-ig részben önkormányzati forrásból, részben pedig a magántőke bevonásával, továbbá az akcióterületen élő lakosság képzettségi, foglalkoztatottsági és jövedelmi szintje a mostanihoz képest jelentősen növekedjen. A terület szociális integrációja, megítélésének javítása, a leépülés megállítása és a magántőke bevonásának előkészítése. A rövid távú célok között szerepel az épületek fizikai megújítása, új bérlakások kialakítása, közterületek rehabilitációja, valamint a helyi lakosság életkörülményeinek, közösségi és munkaerő-piaci esélyeinek javítása.

5.3.1. Infrastrukturális és épületfejlesztési elemek

A fejlesztéseket két fő csoportba sorolhatók: Infrastrukturális és épületfejlesztések, ezek a beruházási elemek, illetve soft elemek, amelyek a nem beruházás jellegűek, hanem társadalmi célú programok.

Infrastrukturális és épületfejlesztések:

Célja a lakhatási körülmények javítása, az akcióterület fizikai megújulása.

Lakóépületek felújítása, szociális bérlakások kialakítása házszámmal (lásd 14. ábra):

- Kossuth Lajos utca 15. – 5 db modern szociális bérlakás
- Kossuth Lajos utca 19. – 4 db szociális bérlakás
- Kossuth Lajos utca 21. – 5 db szociális bérlakás
- Kossuth Lajos utca 22/b. – 6 db szociális bérlakás
- Kossuth Lajos utca 26. – 7 db szociális bérlakás
- Kossuth Lajos utca 28. – 13 db szociális bérlakás

Egyéb funkciók kialakítása:

- Üzlethelyiségek (Kossuth u. 15., 19., 26.)

- Rendőrségi iroda (Kossuth u. 19.)

Középületek és közterületek felújítása:

- Kossuth Lajos Általános Iskola külső felújítása
- Szent József templom külső felújítása (tervezéssel együtt)
- Bercsényi liget közterületi rehabilitációja (parkosítás, zöldterületfejlesztés)
- Szelektív hulladékgyűjtő sziget kialakítása

14. ábra: Megvalósult terv térképes bemutatása

(Szociális városrehabilitáció Győr-Újváros területén, Akcióterületi Terv)

Soft tevékenységek:

Céljuk a szociális hátrányok enyhítése, az életminőség javítása, a közösségi kohézió és a társadalmi integráció erősítése.

Egészségügyi és szociális szolgáltatások:

- Egészségügyi akciók (szűrések, tanácsadás)
- Családsegítő szolgáltatások helyszíni bővítése
- Kiegészítő gyermekjóléti szolgáltatások

Környezettudatosság és közbiztonság:

- Környezettudatos szemléletformáló akciók
- Bűnmegelőzési programok, helyi stratégiák és képzések

Képzés és közösségfejlesztés:

- Képzési programok, tanfolyamok (pl. életvezetési, munkavállalási)
- Szabadidős és közösségi tevékenységek

Soft tevékenységek a közvetett eljárásrendben külön forrás biztosítást kapott, amely 50 millió Ft, tartalékkeret pedig: 21,4 millió Ft.

5.3.2. Szociális és közösségfejlesztési beavatkozások

Az akcióterület szociális helyzete súlyosan hátrányos, írja a koncepcióterv. Az alacsony iskolázottság, magas munkanélküliség, a segélyezettek és szociális bérlakásban élők aránya messze meghaladja a városi átlagot. A projektben szereplő „soft elemek” (nem beruházás jellegű intézkedések) célja, hogy ne csupán az épületek újuljanak meg, hanem a helyi lakosság társadalmi mobilitása is elősegítésre kerüljön. Ennek keretében:

- egészségügyi szűrések, tanácsadások
- képzési programok, tanfolyamok, közösségfejlesztés
- környezettudatosságot növelő kampányok
- családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások bővítése
- bűnmegelőzési programok és közbiztonsági fejlesztések valósulnak meg.

Ezek célja, hogy a helyiek képzettségi szintje, egészségi állapota, közösségi aktivitása javuljon, és ezzel hosszabb távon az életminőségük és munkavállalási esélyeik is növekedjenek.

5.3.3. Finanszírozási háttér és együttműködő szervezetek

A fejlesztés teljes költségvetése 1,376 milliárd forint, amelyet öt konzorciumi partner oszt meg. Az összeg nagy része közel 1,1 milliárd forint EU-s támogatásból (valószínűsíthetően a Nyugat-Dunántúli Operatív Programon keresztül) származik, míg mintegy 275 millió forint az önrészt fedezi. A forrásmegosztás szerint:

- Győr MJV Önkormányzata: ~155 millió Ft
- GYŐR-SZOL Zrt.: ~1,12 milliárd Ft
- Városközponti Közoktatási Főigazgatóság, Rendőrség, Egyházközség: kisebb arányban járulnak hozzá a saját fejlesztési részükhöz.

Konzorciumi tagok:

- Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata (a konzorcium vezetője)
- GYŐR-SZOL Győri Közszolgáltató és Vagyongazdálkodó Zrt.
- Győr-Újváros Római Katolikus Egyházközség
- Városközponti Közoktatási Főigazgatóság, Óvoda, Általános Iskola és Kollégium
- Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőrfőkapitányság

(Szociális városrehabilitáció Győr-Újváros területén, 2009)

Immáron ismervén a két terv részleteit, Aczél Gábor és csapata által elkészített nem megvalósult tervet és a rehabilitáció során követett önkormányzati koncepciótervet az alábbi táblázat segítségével került összehasonlításra az átláthatóság érdekében (lásd 15. ábra):

Rehabilitációt érintő tervek összehasonlító táblázata		
	Nem megvalósult terv	Megvalósult terv
Cél	Fizikai és funkcionális megújítás, történeti értékek megőrzése, szociális integráció	Fizikai és társadalmi rehabilitáció, lakossági életminőség javítása, szociális integráció
Terület lehatárolás	Városrész nagyobb területének lefedettsége	Városrész központibb, kisebb rész lefedettsége
Struktúra	Szociálisan „égetőbb” részek előresorolása	Városképi szempontból fontosabb részek előresorolása
Fejlesztési fókusz	Lakhatási viszonyok rendbetétele	Intézményi, kulturális épületek rendbetétele
Közterület fejlesztés	Piac visszaállítás, liget rehabilitáció	Környezet védelem, liget rehabilitáció
Középület fejlesztések	Új kulturális és kereskedelmi funkciók	Felújítások, új közbiztonsági iroda létesítése
Szociális intézkedések	Általános felépítésű soft elemek	Mélyrehatóan kidolgozott soft elemek
Megvalósulási modell	Public-Private- Partnership minta	Egyéni, konzorciumra támaszkodó
Időtáv	Hosszabb táv, több ütemre bontva	2030-ig terjedő, rövid és hosszútávú célokkal
Finanszírozás	Pályázatok, önkormányzati partnerségek	Pályázatok, önkormányzati partnerségek

15. ábra: Lehatárolt területre készített tervek összehasonlítása

(Forrás: Saját készítésű táblázat)

6. Összehasonlító elemzés más városrehabilitációs esettanulmányok alapján

Első példaként a “Regeneration of segregated neighbourhood” projekt kerül bemutatásra. Pécs városának egyik legnagyobb társadalmi problémákkal küzdő városrésze volt ez, a Györgytelep, Hősök tere rész. Amely 2016 és 2020 között valósult meg.

A terület korábban bányászkolóniaként üzemelt. A bányászat megszűnését követően hanyatlásnak indult ez a városrész: magas munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, leromlott lakásállomány és a roma lakosság szegregációja jellemezte a környéket. A projekt célja egy olyan integrált beavatkozási modell alkalmazása volt, amely egyszerre javítja az érintett terület fizikai állapotát, társadalmi kapcsolatait és a lakosság életminőségét. A beavatkozások keretében összesen 48 önkormányzati bérlakást újíttak fel teljeskörűen. Rendezték a lakóépületek környezetét is, közterületet megújították (lásd 16. ábra), hulladékgyűjtő pontokat hoztak létre és parkosítottak. Jelentős hangsúlyt fektettek a társadalmi beavatkozásokba is. A lakókat szociális munkások, mentorok és közösség-szervezők támogatták. A projekt ideje alatt közösségi fórumokon és programokon vehettek részt, amelyeken véleményt nyilváníthattak a fejlesztésekről. A projekt finanszírozása az “European Regional Development Fund” támogatásával valósult meg, a teljes költség közel 1,9 millió euró volt, ebből több mint 1,6 millió eurót az EU biztosított. A program példát mutat, miként lehet egy leszakadt városrészt in situ, azaz helyben történő fejlesztésekkel, a közösség bevonásával és komplex eszközrendszerrel fokozatosan integrálni a város egészébe. Modellértékű megközelítést képvisel, amelyet más szegregált területek rehabilitációja során is érdemes alkalmazni.

(INT-14)

Második esettanulmányként a kecskeméti „Mezeiváros és Ürgés integrált szociális jellegű városrehabilitációja” projekt kerül szemléltetésre, 2013-2014. Célja a városrészben élő hátrányos helyzetűek életminőségének javítása. A projekt Mezeiváros és Ürgés területét érinti, ahol az épületek, közterületek állapota, komfort-szintje alacsony volt (lásd 16. ábra).

A rehabilitáció során 12 önkormányzati bérlakás teljes körű szerkezeti felújítása történt meg. Új Közöségi Ház építésbe, infrastruktúra fejlesztésbe, játszótér és sportudvar kialakításba, illegális hulladéklerakó felszámolásba, zöld terület fejlesztésbe ruháztak be.

Integrált jellegű rehabilitációról van szó, így a szociális szolgáltatásokra is nagy hangsúlyt fektettek. Mint például mentálhigiénés tanácsadás, bűnmegelőzés és közbiztonságot erősítő programok, felnőttek részére kompetencia alapú oktatás és különböző szakmát adó képzések, szabadidős és sport tevékenységek.

Ebben az esetben is in situ integráció van jelen. A projekt összköltsége mintegy 573,9 millió forint, amelyből 487,8 millió Ft EU támogatás, 84,6 millió Ft önkormányzati önerő. Fő konzorciumi partner a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Dél-Alföldi Régió. A projekt fenntarthatóságának egyik kulcsa az integrált jellegű rehabilitáció, amely hosszútávú sikerességhez vezetett. (INT-15)

Harmadik egy külföldi példa, amely nagyobb léptéket foglal magába. Viszont a terület adottságainak jó kihasználása és a probléma megoldás említésre ad okot. Ez a barcelonai PERI (Plan Especial de Reforma Interior) program, az 1980-as évek óta alkalmazott in situ városrehabilitációs stratégiája. A már meglévő beépítésen belül szociális lakásokat, közösségi tereket és korszerű infrastrukturális elemeket integráltak, a cél a városszövet diverzifikálása és a társadalmi egyensúly javítása volt. A lakosság helyben maradása mellett történő fejlesztések hozzájárultak a belső városrészek fokozatos megújulásához. Mára a város turisztikai látványosságai közé tartozik (lásd 16. ábra). A helyi lakók különböző szolgáltatásoknak adtak helyet a földszinti részeken, ezzel célállomássá formálva városrészüket. (INT-16, INT-17)

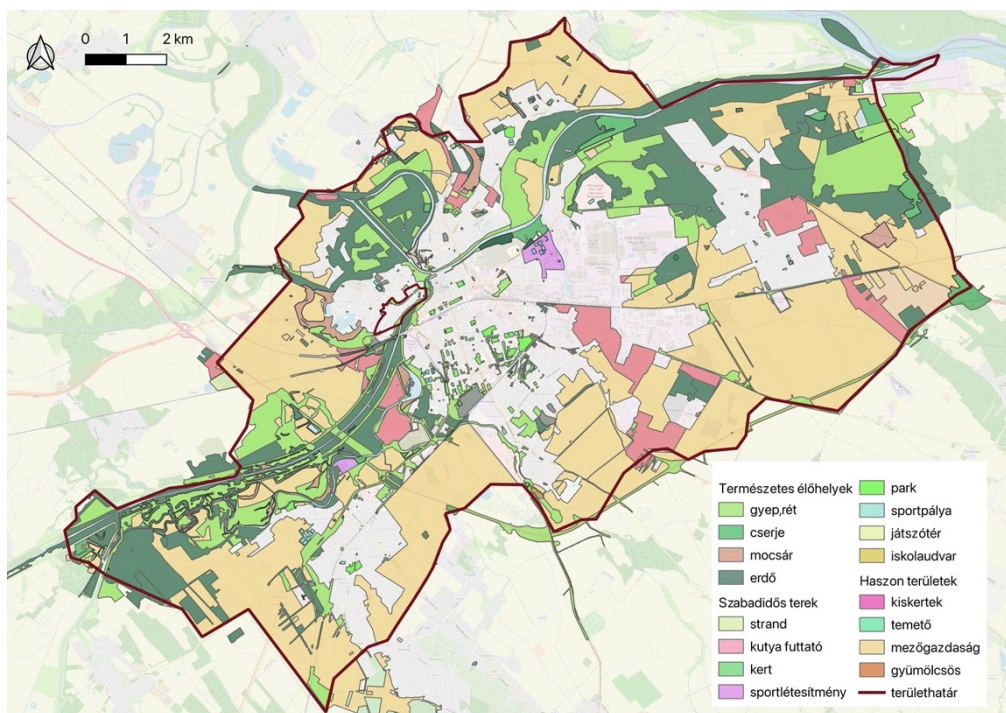
16. ábra: Esettanulmányok képes bemutatása

(Forrás: Internetes képek)

7. A vizsgálati terület komplex településképi elemzése

7.1. Zöld infrastruktúra

Győr város zöldinfrastruktúrájának nagy részét a mezőgazdasági és erdős területek teszik ki. Nagyobb összefüggő erdős részek inkább a Duna, Mosoni-Duna part és a Rába part mentén jellemzőbb. Kiskertek a kertvárosirészek, a város perem területein és a városrészek közti összeköttető területeken helyezkednek el (lásd 17. ábra).

17. ábra: Győr zöld infrastruktúrája
(Forrás: Saját készítésű térkép)

Lehatárolt területen a Rába part vízvédelmi töltés területe viszonylag nagy részt fed le az akcióterület zöldinfrastruktúrájából, amely gyepes és csak a vízpart déli részén található kisebb facsoportosulás. A Bercsényi liget több funkciónak is teret ad, amelyek a helyiek számára rekreációs és sportolási lehetőséget is nyújtanak egyaránt. A ligetben található, játszótér, KRESZ pálya gyerekeknek, két kutya futtató, műfüves focipálya, kosárpálya és fitness park. A liget nyugati része viszonylag strukturálatlan, üres hatást kölcsönöz, ami további fejlesztéseknek

tökéletes színtere lehetne. A lehatárolt területhez tartozik a már korábban említett Napocskás játszótér (lásd 18. ábra). Ezen kívül ide tartozik még az akcióterület északi részén a Bethlen István tér és az egyik iskola intézmény sportpályája is. (1.-2.melléklet)

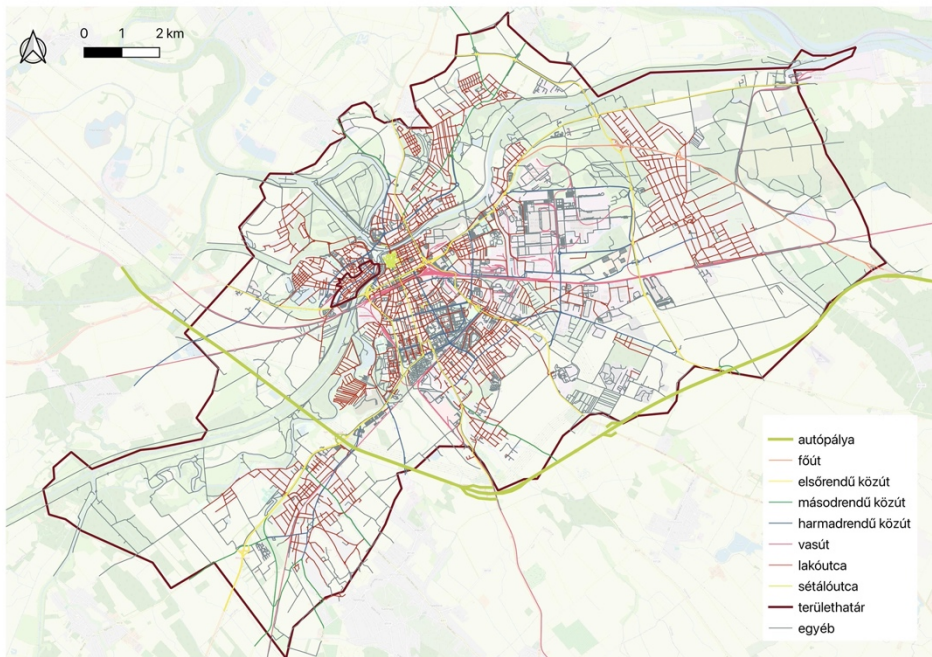

18. ábra: Lehatárolt terület zöld infrastruktúrája

(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.2. Közlekedési hálózat és útszerkezet

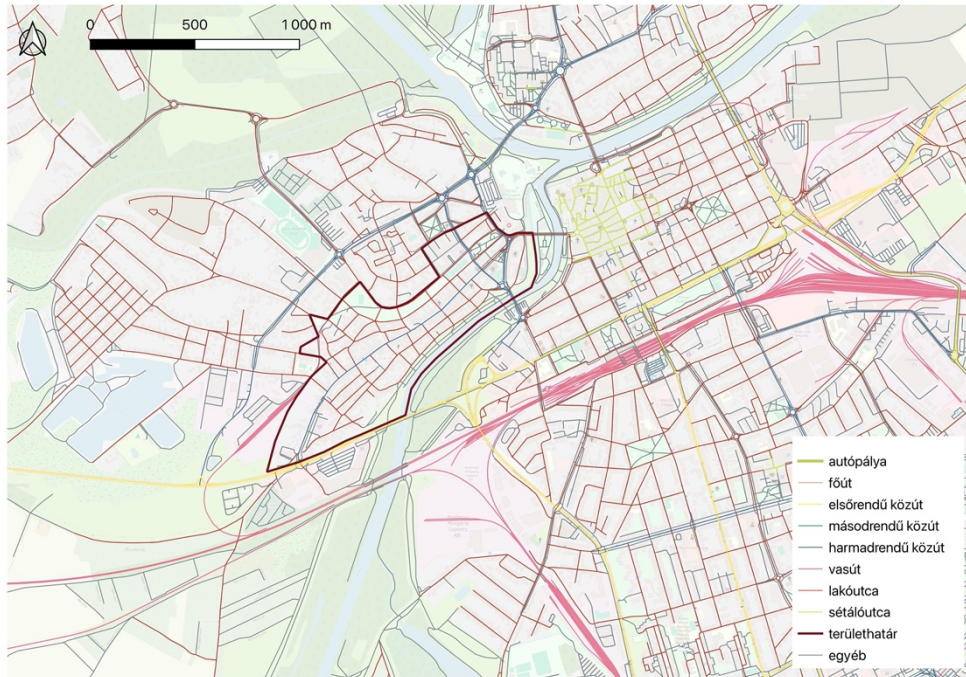
Győr elhelyezkedése úthálózati szempontból nagyon kedvező, az M1-es autópálya a város mellett halad el. Így könnyű megközelíteni. Ezen kívül a fővárost és a nyugati országokat összekötő vasút is áthalad rajta (lásd 19. ábra). A város forgalma az utóbbi öt évben erősen megemelkedett, ami miatt a kiemelt időpontokban már itt is közlekedési torlódást okoz. Főleg a reggel nyolc és a délután öt órás dolgozók hulláma miatt.

19. ábra: Győr közlekedési hálózata

(Forrás: Saját készítésű térkép)

Az 1-es főút megépítése kiváltotta a Kossuth Lajos utca Béccsel összekötő szakaszát (lásd 20. ábra). Az út túlterheltsége ezzel megszűnt és ma már csak a városrészben lakók használják főként. Az akcióterület könnyen megközelíthető, de egyes részekben szűk utcák jellemzik, ami miatt a haladás lassabb.

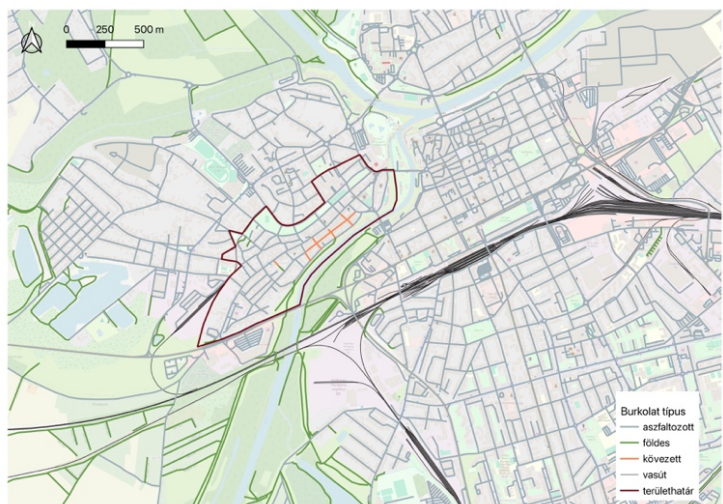

20. ábra: Lehatárolt terület közlekedési hálózata

(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.3. Burkolatok típusa és állapotfelmérése

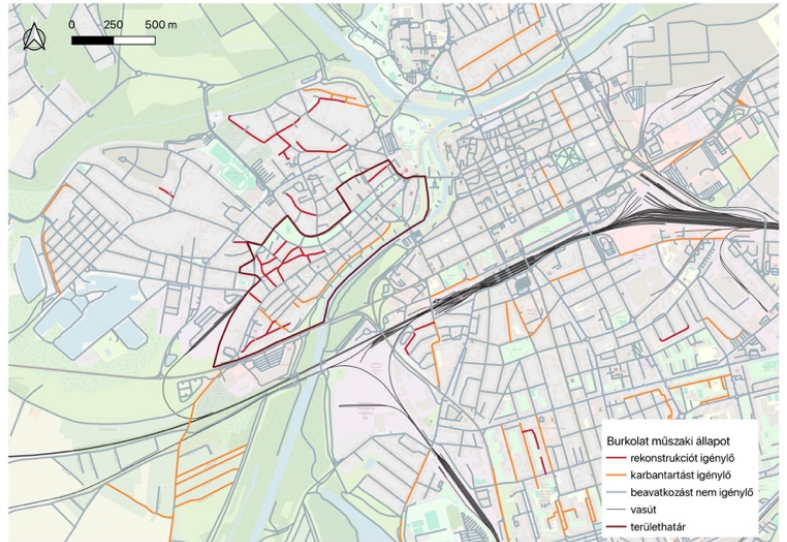
A burkolat típusa az akcióterület védett részein főleg a Bálint Mihály utca és annak összekötő közei kövezettek (lásd 21. ábra), ami jó esztétikai hatást kölcsönöz a történelmi utcaképnek. Viszont a Zúgó utca közei és a Rózsaköz mai napig földesútként van meg hagyva. (3.-5. melléklet)

21. ábra: Térképes ábrázolása a burkolat minőségéről

(Forrás: Saját készítésű térkép)

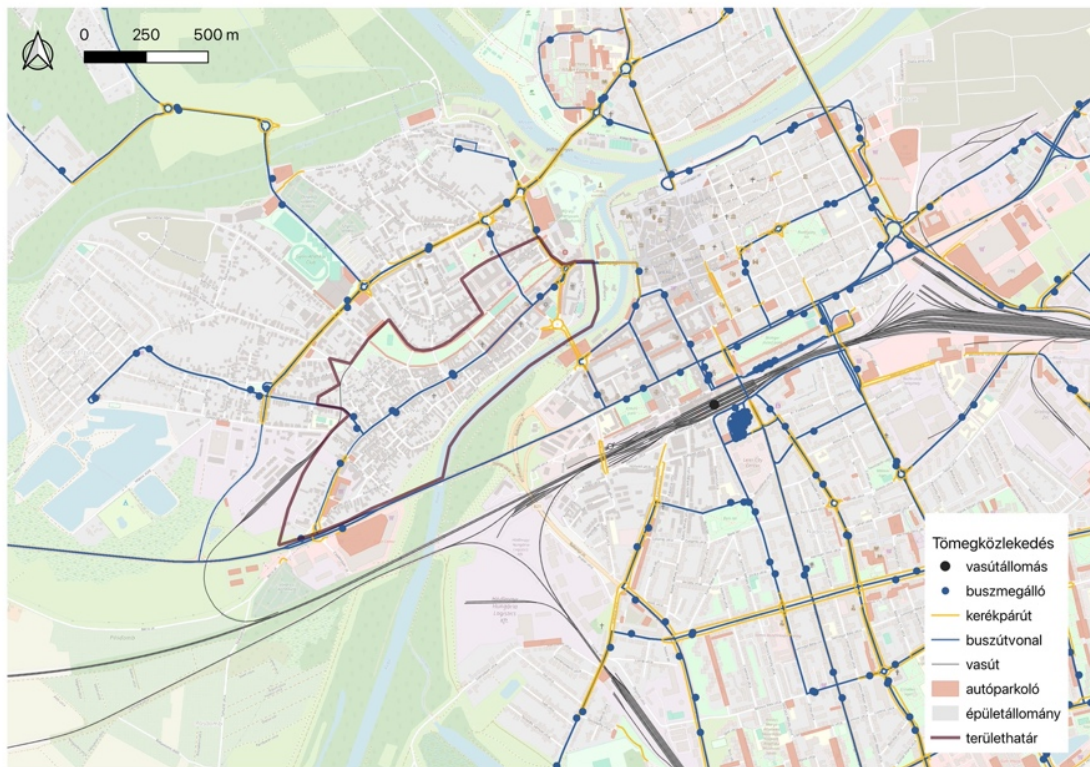
A burkolat műszaki állapotát tekintve a rekonstrukciót igénylő részek a lehatárolt terület dél-nyugati részére jellemző (lásd 22. ábra), ezen kívül a Bálint Mihály utca vége és a Knézich utca (északi rész) is rossz állapotban van. Kisebb műszaki problémák a Rába utca, Selyem utca és a Kazamata utcában vannak, amelyek karbantartást igényelnek. (6.-8. melléklet)

22. ábra: Térképes ábrázolása a burkolatok típusairól
(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.4. Közlekedési hálózat

Újváros Kossuth Lajos utcai területén a tömegközlekedés megfelelően kiszolgálja az akcióterület lakosságát (lásd 23. ábra). Győrhöz képest sűrű menetrendű járatok jönnek a város ezen részébe. A kerékpáros utak és felfestések viszont nem teljesen fedik le, vagy kötik össze az egyes részeket. Az utca elülső felébe beérkező bicikliút megszakad a Zsinagógánál és csak a Selyem utcánál folytatódik. A terület parkolói a hétköznapi élet ritmusának megfelelő, de mivel sok a kulturális program a terület északi részében ezért az ilyen esetekre már nem elegendő hely van biztosítva. Gyalogosan a belváros 5perc sétára helyezkedik el, a vasútállomás és buszpályaudvar pedig 12 percre.

23. ábra: Közlekedési hálózat
(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.5. Épületállomány funkció vizsgálata

A Kossuth Lajos utca és környékének funkciója túlnyomó többségben lakó épületekből áll és csak az utca elejében adottabb a funkció diverzitás. A lehatárolt területen két nagyobb iskola intézmény is helyet kap:

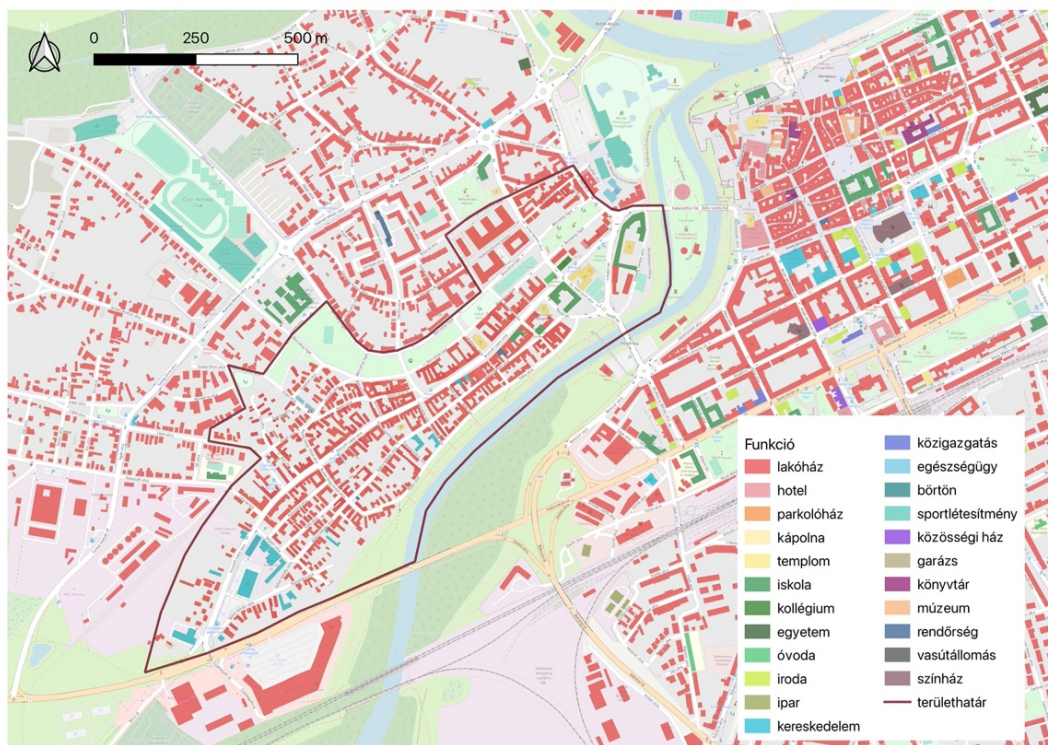
- Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium,
- Győri SZC Kossuth Lajos Technikum és Kollégium
- Győri Kossuth Lajos Általános Iskola, ahol a 2010-es spontán szegregáció alakult ki.

Ezen kívül a Bercsényi liget nyugati végében, területhatár már kieső részen a Győri SZC Bercsényi Miklós Közlekedési és Sportiskolai Technikum helyezkedik el.

Kereskedelmi és magán cégek székhelyei a terület déli részén fellelhetők jobban, ahova a védettségek már nem terjednek ki. Kisebb egészségügyi létesítmény a Zúgó utcában kapott

helyet, egy háziorvosi rendelő, egy védőnői rendelő, egy fogászati rendelő és egy gyermekorvosi rendelő (lásd 24. ábra).

Az akcióterületen öt különböző egyházi templom is maradandóan őrzi történelmi múltját: evangélikus, katolikus, ortodox, zsidó és református egyaránt. Ezen kívül a rehabilitáció során egy rendőrségi iroda is helyet kapott a Kossuth Lajos utcában. Vegyes funkciójú épületek a terület fejlettebb részén, a lakópark és a Híd utca környékén találhatóak. Ezeknek az épületeknek a földszintjén szolgáltatások, emeletein pedig lakások kerültek kialakításra.

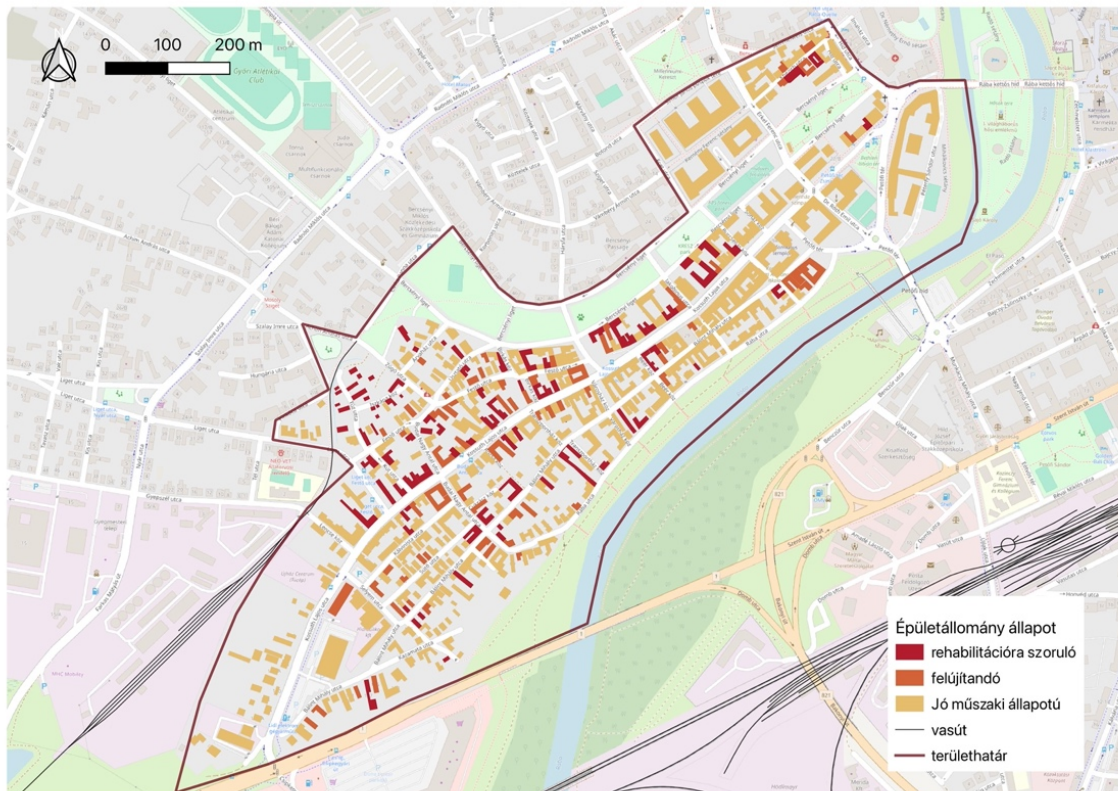

24. ábra: Funkció vizsgálat
(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.6. Épületállomány műszaki és használati értékelése

A lehatárolt terület épületállománya megosztó, a rehabilitációnak köszönhetően a Kossuth Lajos utca eleje egészen rendezett képet ad egy két épület homlokzatát leszámítva. Három kategória került elkülönítésre (lásd 25. ábra): Jó műszaki állapotú – ide tartoznak a felújított, és a rendszeresen karbantartott rendezett épületek.

Felújítandó – amelyek az akcióterület egészén jelen vannak elszórtan. Ide sorolhatók be a lakhatásra alkalmas, de burkolati és szerkezet karbantartási munkákat megkövetelő állapotok. A terület dél-nyugati részén halmozottan megtalálható rehabilitációra szoruló és egyben a harmadik kategória – ingatlanjai, amelyek állapota kritikus és lakhatásra alkalmatlan. Ezeknek az épületeknek a felújítása meggondolandó, amennyiben nem védett kategóriába sorolható be, hiszen a felújítási költségvetésük megközelítené egy teljesen új épület felhúzását. (9.-16. melléklet)

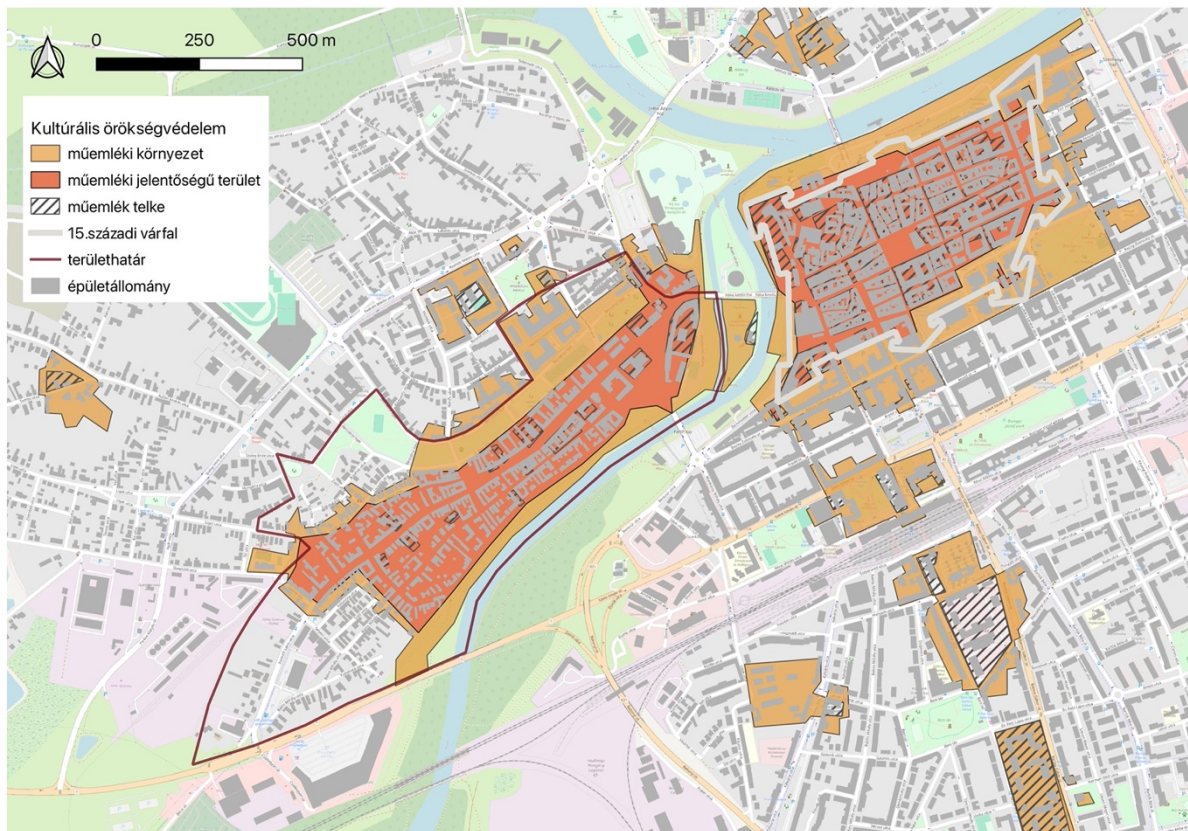
25. ábra: Épületállomány állapot felmérésének ábrázolása
(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.7. Védettségek a vizsgált területen és környezetében

Újváros védett területe nagyságrendileg megegyezik Győr belvárosának védettségével (lásd 26. ábra). A belvárosban mai napig fellelhető a 15.századi várfal, amely magába foglalja a műemléki jelentőségű területet és műemlékitalkeket. Lehatárolt terület jelentős része védettséget élvez. Különösen a Kossuth Lajos utca, a Bálint Mihály utca, valamint a kapcsolódó közök és keresztutcák műemléki jelentőségű

területként vannak nyilvántartva, illetve kiterjedt műemléki környezettel rendelkeznek. Ezeknek a területeknek megőrzése és rehabilitációja építészeti, városképi és kulturális szempontból is kiemelt jelentőségű. Az épületállomány többsége történeti karaktert hordoz, ami városszerkezeti szinten is egyedivé teszi a várossrészt.

A védettség ugyanakkor korlátozó tényezőként is értelmezhető. A városszében csak fokozottan körültekintő módon lehet új beépítéseket, bővítéseket, illetve közterületi átalakításokat végezni. Amely fontos szempont a rehabilitáció esetén, mivel a műemléki státusz az átfogó városrendezési eszközök alkalmazását megköti. Így a későbbi javaslattételnél fokozott figyelmet kell erre szentelni.

26. ábra: Műemléki védettségek
(Forrás: Saját készítésű térkép)

7.8. Vizsgált terület és környezetének fejlesztései

A Kossuth Lajos utca rehabilitációjának első üteme (2013–2015) között zajlott, szociális városrehabilitáció keretein belül. A fejlesztés célja a leromlott környezet megújítása és a társadalmi leszakadás mérséklése volt. Felújították a közterületeket és több önkormányzati bérlakást, valamint közösségi programokat indítottak. Az ütem alapot teremtett a későbbi fejlesztések számára. Amely magával hozta a II. ütemet és III. ütemet is (lásd 27. ábra).

A **II. ütem** (2017–2020) keretében az önkormányzati tulajdonú épületek, a Kossuth Lajos utca 31. és a Bercsényi liget 35., 41. szám alatti társasházak felújítása valósult meg. INT-18

A **III. ütem** (2020–2022) során a Kossuth Lajos utca 36. számú önkormányzati épület 15 lakásának teljes felújítása történt meg. INT-19

Mindkét ütem párhuzamos saját és uniós források kombinációjával valósult meg, elősegítve a bérlakás-állomány minőségének emelését és a helyi társadalmi kohézió erősödését.

2015 után sorra kezdődtek Újváros és környezetében a fejlesztések:

-Olimpiai Sportpark (2017, EYOF): A 2017-es Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál idejére komplett sportpark került kialakításra, új futópályákkal és rekortán pályával. A létesítmény mai napig használva van és otthont ad a Győri Atlétikai Clubnak. *2. a térképen.* INT-20

-Bercsényi liget lakópark (2016): A volt olajgyár telkén 201 lakásos új lakópark kialakítására került sor, részben az olimpiai falu igényeit szolgálva. A projekt a barnamezős területek funkcióváltásának mintaprojektje volt Újváros-Sziget városrészben. *3. a térképen*
INT-21

-Lidl áruház építése (2019): Újváros életében megépítésre került az első nagyobb szupermarket, ezzel is könnyítve a helyiek életét. *5. a térképen*

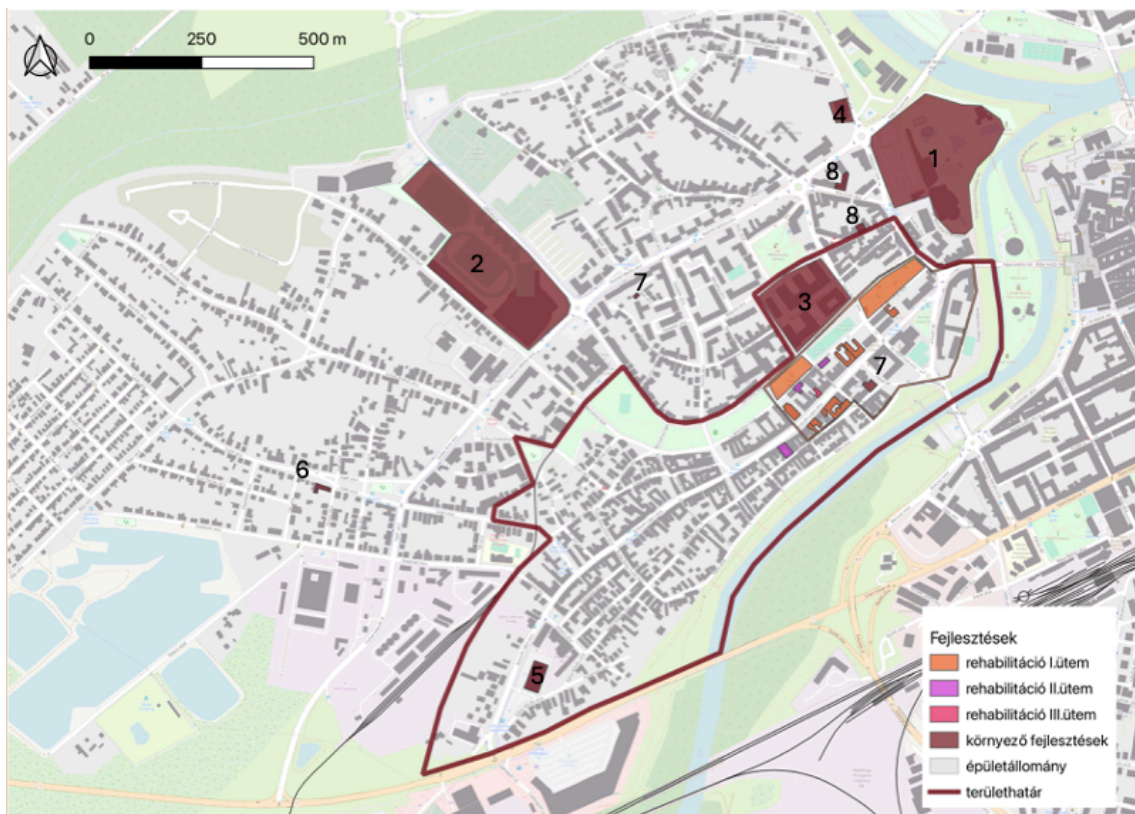
-Újvárosi Művelődési Ház (2020): A Liget utca 55. alatt működő művelődési ház megújult környezetet és külsőt kapott. *6. a térképen*

-Rába Quelle uszoda (2021): A korábbi, 2003-ban épült Rába Quelle Gyógyfürdő a “Modern Városok Program” keretében bővítésre került, új medencékkel és csúzdákkal. *1. a térképen*
INT-22

-SZE Tudományos és Innovációs Park (2022): A kekszgyár területén a Széchenyi István egyetem innovációs parkja került kialakításra, ami az egyetemi és vállalkozói szereplőket köti össze. Ezen kívül pedig földszintjén pékség nyílt. *4. a térképen.* INT-23

-Bölcsőde projekt (2023): A városrészben két bölcsőde építése is teret kapott. A Kígyó úti bölcsőde 84 gyermek és a Kiscsillag bölcsőde pedig 24 gyermek ellátásának ad teret. *7. a térképen.* INT-24

-Ezen kívül 2 társasház is fejlesztésre és bérlakás kialakításra került a Semmelweis utca 6.-ban és a Kis Ernő utca 12.-ben, ami 3 üzlethelységnek is teret adott. *8. a térképen*

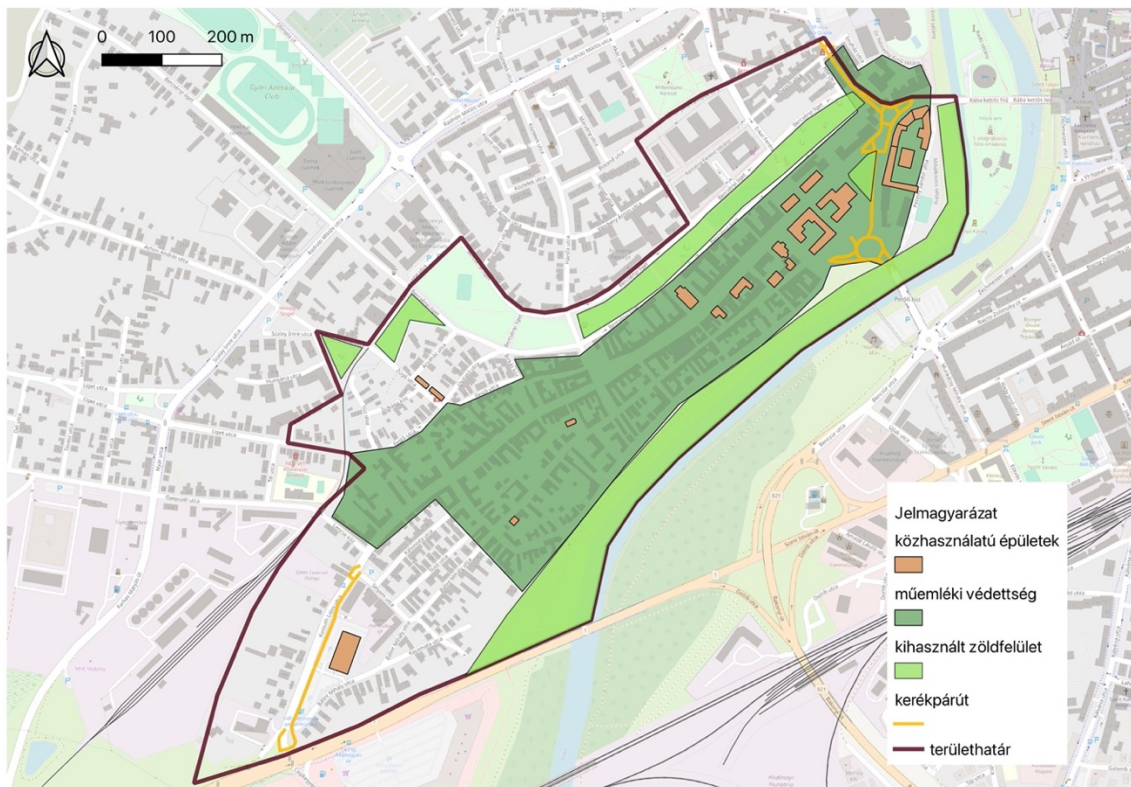
27. ábra: Újváros és Sziget városrész fejlesztései
(Forrás: Saját készítésű térkép)

8. A vizsgálati terület értékeinek és konfliktusainak bemutatása

8.1. Vizsgált terület értékeinek bemutatása

Az lehatárolt terület előnyös elhelyezkedésű, közel a belvároshoz, ami turisztikai szempontból is előnyös összeköttetés. A területen található egyházi sokszínűség otthont ad az Öt templom fesztiválnak, ezzel növelve kulturális értékét. A Zsinagóga különböző hangversenyeknek ad helyet és a város zenei központja is egyben.

A védettséget élvező utcák és közterületek karakteres utcaképet kölcsönöznek a városrésznek. Zöldinfrastruktúrája körbe öleli a lehatárolt területet, a Rába közelsége (lásd 28. ábra) kedvező hatással van a környezet klímájára. Ezen kívül a Bercsényi liget közösség formáló helyszín, a különböző sportpályáknak köszönhetően. A nagy forgalomtól kieső terület nyugodt környezetet kölcsönöz és ezzel élhetővé téve a lehatárolt területet. Az iskolai létesítmények szintén növelik a terület értékét. A részleges kerékpárút lehetővé teszi a helyiek biztonságosabb közlekedését. (17.-20. melléklet)

28. ábra: Lehatárolt terület értékeinek bemutatása

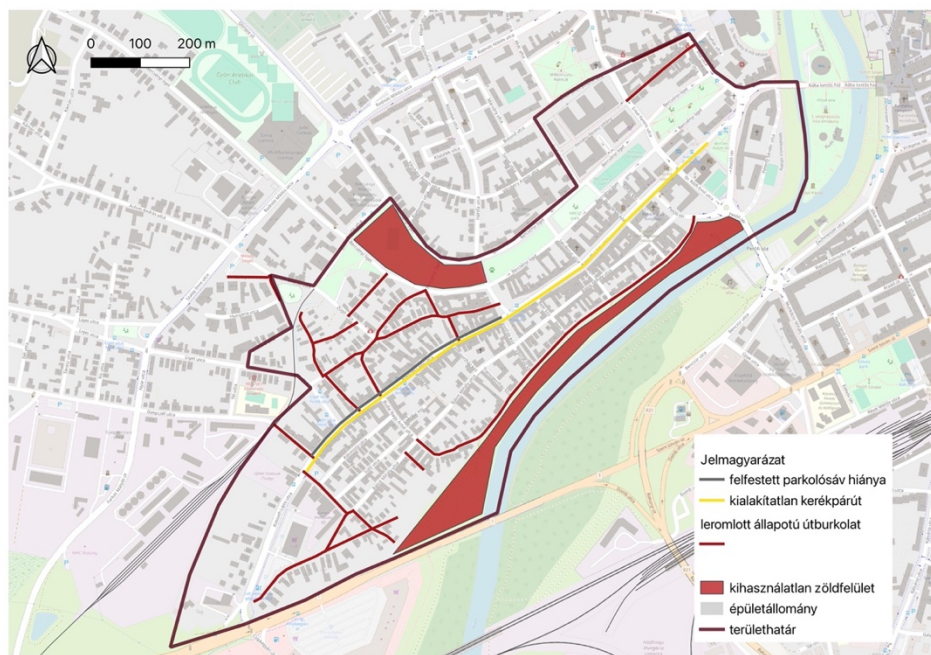
(Forrás: Saját készítésű térkép)

8.2. Vizsgált terület egyoldalúságának konfliktusai

A szegregációs helyzet mellett az épületállomány és az infrastruktúra is a terület fő konfliktusát képezi. A Kossuth Lajos utca gyakran stigmatizált területként él a köztudatban, rossz véleményekkel emlegetik, ami befolyásolja a városrész társadalmi megítélését és az ott élőkkel szembeni előítéleteket is. Ez miatt is kevés szolgáltatás tud megélni a területen, ami egyben munkalehetőség hiányt is okoz. A környéken nincsen nagyobb munkaerőt befogadó lehetőség, amely nem követel meg nagyobb szaktudást, iskolai végzettséget.

8.3. Vizsgált terület közterületi konfliktusai

A terület közlekedés infrastruktúrája hiányos, a kerékpárút megszakad a Kossuth Lajos utcán. Nincs összeköttetés az utca elejének és a vége közötti nyomvonalnak. Mindezek mellett a mellékutcák többségében leromlott állapotú útburkolattal rendelkeznek. Ezzel tovább rontva az utcaképek rendezetlenségét. Autóval csak lassan lehet közlekedni ezeken a részeken mivel a gépjárművet szétrázza. Ami egy két alkalommal nem bosszantó, de hosszútávon a helyi lakók számára rossz szájízt kölcsönöz (lásd 29. ábra).

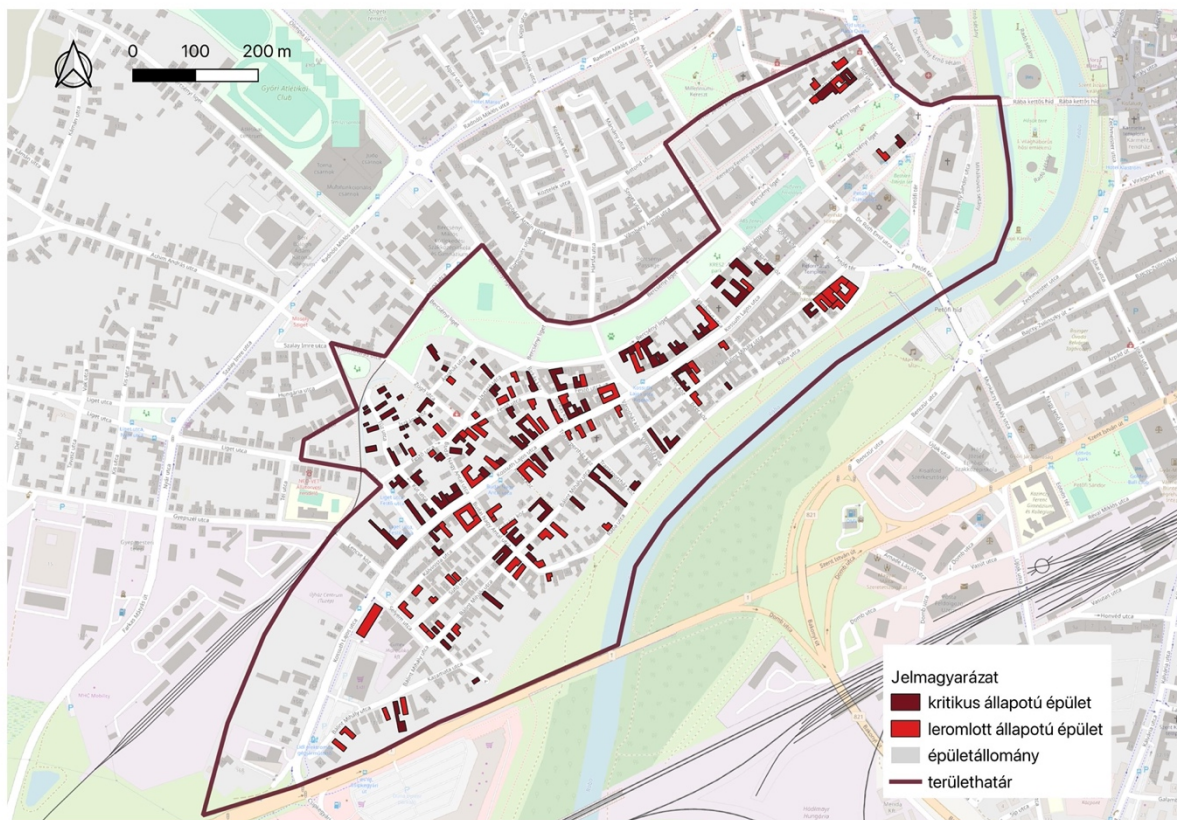

29. ábra: Közterületi konfliktusok térképes szemléltetése

(Forrás: Saját készítésű térkép)

8.4. Vizsgált terület épületállomány konfliktusai

A műemléki védettség szigorú szabályozása miatt és az itt élők kevés anyagi forrása miatt is az épületállomány többségében kritikus és leromlott állapotban van. Egyes épületek lakhatatlannak minősülnek, a tetőszerkezet néhol lyukas vagy beomlott, az oldalfalak pedig kidőltek vagy szét vannak repedve. Ennek ellenére, így is lakott pár ilyen életveszélyes épület a többi rossz állapotú mellett. A körülmények nem csak a lakókat, de az utcán arra sétálókat is veszélyezteti a zárt sorú beépítettségű részeken. Városképi szempontból pedig nem kölcsönöz turista hívogató hatást, mindezek mellett a helyiek sem fognak itt szolgáltatási opciót keresni vagy kialakítani. A szabályozások miatt az átlagnál magasabb anyagi költségekkel járó épületek helyrehozása szintén nem vonzó fiatal családok letelepedésére. Ezzel is akadályozva a természetes integráció erősítését (lásd 30. ábra).

30. ábra: Épületállomány konfliktus mértékének térképes érzékeltetése

(Forrás: Saját készítésű térkép)

9. Fejlesztési javaslatok és beavatkozási irányok

9.1. Vizsgált terület fejlesztési javaslattétele

A szegregációs helyzet kialakulására az in situ - helyben való probléma kezelés a legkézenfekvőbb megoldás. A feldolgozott példák nyomán látható, hogy fenntartható és hosszútávon is működő képes ez a fajta megoldás. A korábbi megvalósult rehabilitációk vonalát követve, de jobban ráfokuszálva helyben kell orvosolni a kialakult szegregációs problémákat. A helyben való munkalehetőség biztosításával a helyiek életkörülményjavítása is megoldódna.

A lehatárolt terület kívülre eső részén, dél-nyugati sarkánál erre a célra alkalmas terület áll fent. A sűrű forgalmú 1-es út közvetlen környezete nem alkalmas lakóterület tovább bővítésére, de egy soft ipari területnek megfelelő tud lenni. Egy olyan esetleges gyár, amely nem jár nagy zaj- és környezet szennyező hatással és kisebb területen is elfér. Mint például az egykoron Újvárosban működő csipkefüggöny gyár. Egy varroda létesítése lehetőséget adna a nők foglalkoztatására. Továbbá textil termékek készítésére alkalmas ugyan csak ez a terület megfelelve a soft ipari elvárásoknak. A Rábatext vállalat a 90-es évek végén zárt be, amely lakástextilek gyártásával foglalkozott főként. A cég újraélesztése ideális munkahely opció és a célterület megfelelő hasznosítására. Élelmiszer ipari gyár is ugyan így opcionális, megfelelve a kritériumoknak. Az egykoron városban üzemelő Győri keksz és ostya gyár visszatelepítése is alkalmas lenne ezen a területen, aminek mai neve a Győri édes. Ezzel is hitelesebbé téve a termékeit, ha már a városról kapta a nevét. Az utóbbi években felkapottá váltak a kézműves élelmiszerek. Egy csokigyár létesítése turisztikai szempontból is érdekes lehet. A gyári rész mellett közönségnek megnyitott kiállító és kostoló helyiség is szerepet kapna. A helyiek pedig több munkavégzési lehetőség közül is tudnának választani gyáron belül (lásd 31. ábra).

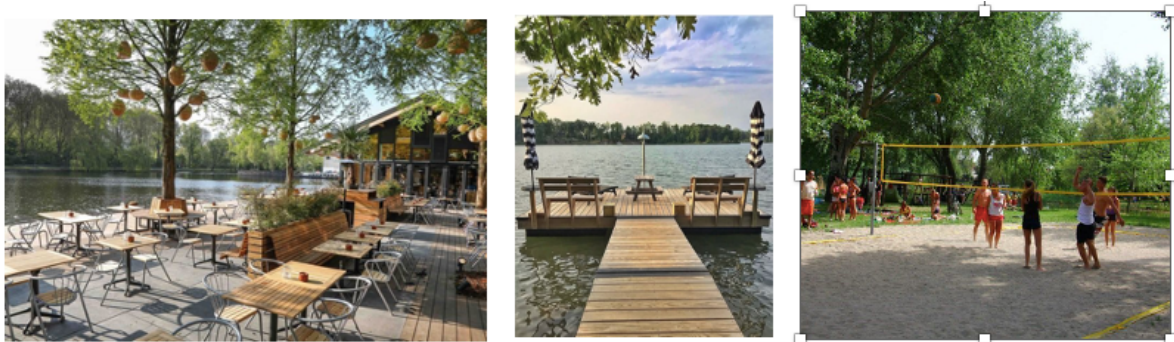

31. ábra: Előképek a gyárak esetlegességeiről

(Forrás: internetes kép)

Fontos, hogy a munkafolyamatok elvégzése ne követeljen meg magas képzettségű tudást vagy pedig a szükséges képzést támogatni kell. Ezzel is esélyt adva az alacsony státuszú embereknek. Az önkormányzat feladatkörébe tartozik ilyen típusú terület megnyitása és az ezeknek a feltételeknek megfelelő foglalkoztató cégek bevonása, támogatása. A munkalehetőség opciójának terjesztése az itt élők között, esetleges munkaruhák, munkaeszközök biztosítása támogatás képpen.

Azoknak, akik nem bírják úgy vagy nem tudják elvégezni a megerőltetőbb fizika munkát egészségügyi okokból, nekik is munkalehetőséget kell teremteni. Győr városában kiemelt turista látogatottságnak örvend a Mosoni-Duna és a Rába folyóján kialakított idegenvezetésű magán jellegű csónakos városnéző szolgáltatása. Jelenleg is fent álló probléma, hogy nincs fix kikötő pont, ahol a turistákat fellehetne venni. Javaslatom a lehatárolt terület déli végében kialakítani egy mólós kikötőt egyéb szolgáltatásokkal összekötve. A terület a Béke híd Rába folyó partja, amely a vizsgálatok során megfelelőnek bizonyult erre a célra. A terület nagysága elegendő parkoló kialakítására is. Az ide érkező turisták számára vendéglátói szolgáltatást szintén biztosítva, amely újabb lehetőség a lakók foglalkoztatottságára. Mindezek felett a terület alkalmas sportpálya kialakítására még ezek mellett. Az egyetem mellett található Lapos Bahnhof nevezetű étterem és környezete hasonló kialakítású terület önkormányzati fenntartású röplabda pályákkal. A nyári szezonban a három pálya kevésnek bizonyosul a sport kedvelő győri lakosok körében. A lehatárolt terület Béke híd melletti rész potenciálja három problémát is oldana meg ezzel. Mindezek felett a terület vonzóbbá válna a város lakóinak is kikapcsolódás, rekreáció szempontjából (lásd 32. ábra).

32. ábra: Előképek a kikötőről, annak szolgáltatásáról és röplabdapályáról

(Forrás: internetes kép)

9.2. Vizsgált terület közterületi konfliktusának feloldása

A terület turisztikai fellendítése és a tervezett soft ipari rész megközelíthetősége miatt is fontos a zöldterületek, közutak fejlesztése. A lehatárolt terület leromlott infrastrukturális állapotára javaslatom az alábbiak lennének: A kijelölt utcák burkolatának újra aszfaltozása első sorban a Kossuth Lajos utcán, tervezett turisztikai központ és később említésre kerülő lakópark megközelítési útvonalán történne. Másod sorban pedig a többi rossz állapotú mellékutca. A Kossuth Lajos utca kerékpárút összeköttetése mellett parkoló helyek felfestése indokolt. A biciklivel közlekedő munkások és lakók biztonságának érdekében és a későbbiekben szolgáltatói funkcióval ellátott épületek könnyű megközelíthetősége végett.

Az infrastruktúra fejlesztésével a további közterületek rendbetétele is indokolt. A Bercsényi liget nyugati részében parkosított terület kialakításra kerülne. A Rába menti vízvédelmi töltés környezetének rendbetétele és emberközpontúvá alakítása erősen javasolt ezzel is kihasználva a zöldfelület adottságait és kiterjesztve a folyó belvárosi partjának szakaszát. A vízparti sétányhoz kapcsolódó elemek interaktívvá tudják tenni a helyet. A két elkülönülő zöldterület összeköttetése egy „zöldfolyosó” segítségével még inkább természetközelibb és barátságos hatást kölcsönözne. A Burcsellás köz az egyedüli olyan megszakítatlan utca, amely közvetlen összeköttetést kínál a két terület között. Mivel a sűrű beépítési mód nem teszi lehetővé a fásítást és komolyabb zöldterületek kialakítását, így javaslatom a planténeres kiültetések és a zöldfal alkalmazása (lásd 33.ábra). A hatás nem marad el, csak a módszer más. Ez által a Bercsényi liget összeköttetésbe kerülne a vízparti sétánnyal.

33. ábra: Előképek az Burcsellás köz és a vízparti sétány interakcióiról

(Forrás: internetes kép)

9.3. Vizsgált terület épületállomány konfliktusainak feloldása

Az épületállomány leromlott állapotának konfliktus feloldására első sorban az égetőbb részek helyrehozatala az indokolt. A Kossuth Lajos utca második fele, amely kimaradt a rehabilitációból restaurálásra kerülne, illetve a lehatárolt terület azon épületei, amelyek műemléki védettség alatt állnak. Az önkormányzat felvásárolná azokat az épületeket, amelyek még nem szociális bérlakások. Konzorciumi tagok bevonásával és pályázatok segítségével felújításra kerülnének az épületek. Amelyeket utána bérlakásként kiadva a helyiek kedvező áron, támogatással igénybe tudnak venni jobb minőségű életkörülmények között. A Kossuth Lajos utca második felében található restaurálásra váró épületeinek földszinti terei különböző szolgáltatásoknak adna helyet, ahogyan ez az El Ravel példánál is megjelenik. Önkormányzati támogatással kedvező áron jutnának hozzá a kiadásra váró üzlethelységekhez. Ez egy újabb potenciál munkahelyek teremtésére és a győri lakosok közti népszerűsítésre kedvezőbbé téve a városrészt (lásd 34. ábra).

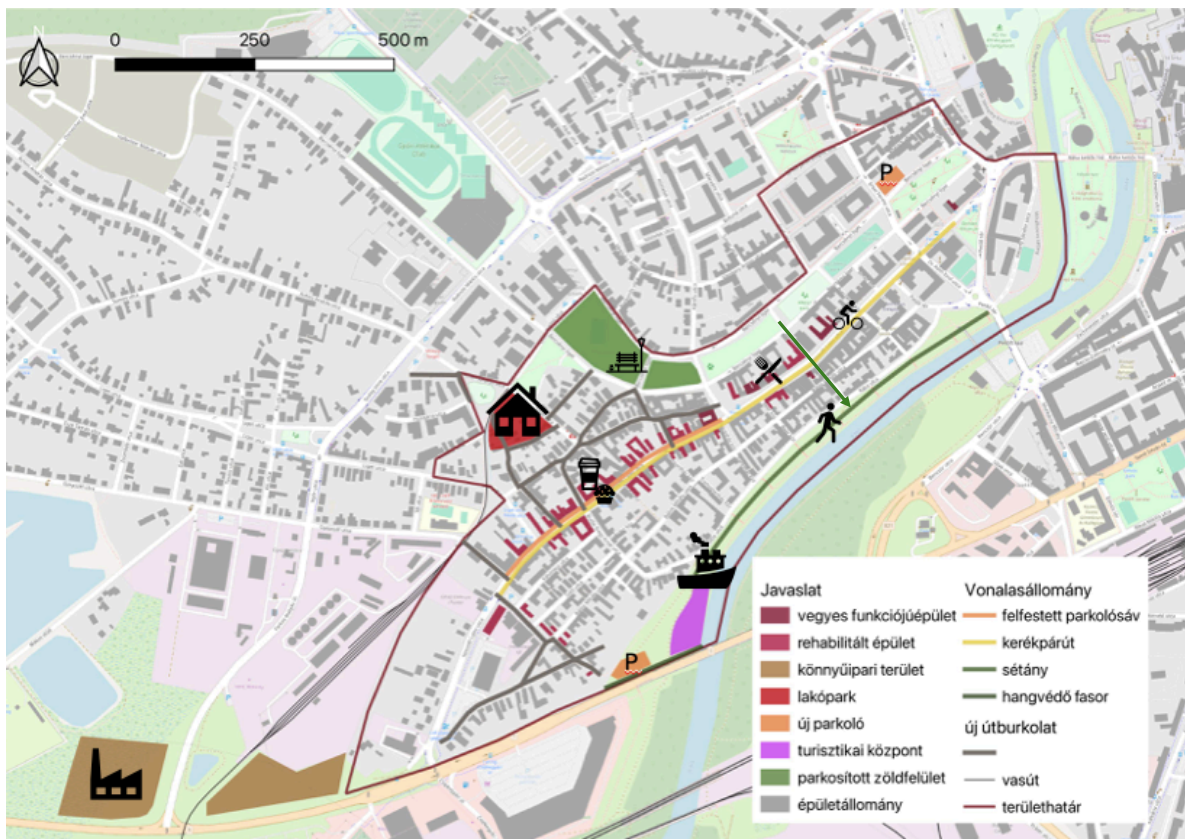
34. ábra: Előképek a Kossuth Lajos utca szolgáltatásairól

(Forrás: internetes kép)

Másodlagos célként a problémára a műemléki védettségen kívülre eső rész, Tűzutca, Iszkápa köz, Zúgó utca, Árvaház utca területén új lakórész átadása. Az itt álló épületek nem tartoznak a történelmileg védett rész környezetébe és állapotuk is kivétel nélkül kritikus. Így nem történne értékvesztés településképi szempontból. Egy olyan esetleges lakópark, aminek a kialakítása beleillik a városrész arculatába, de közben kielégítve a jelen piac igényeit. A leginkább keresett ingatlanok a fiatal családok körében a kis fenntartású vagy kert kapcsolattal egyáltalán nem rendelkező újépítésű lakások. Ez lehetőség az új otthon keresők számára, amely kedvezően

alakítaná a lakosság összetételét, tovább csökkentve a szegregációt. A lakópark felépítése az önkormányzat és beruházó vállalkozások konzorciumával valósulna meg a folyamat.

A fenti hard elemek mellett a már korábbi rehabilitáció által elkezdett szociális soft elemek tovább táplálása fontos a koncepcióterv részének, így ez nem maradhat el a fejlesztések során. Javaslatom ezek újra ismételése, alkalmazása. A javaslattétele térbeli beazonosítására az alábbi térkép nyújt segítséget (lásd 35. ábra).

35. ábra: Javaslattétel bemutatása térképes megjelenítéssel

(Forrás: Saját készítésű térkép)

10. Összefoglalás

A vizsgált terület Győr-Újváros városrészében, a Rába folyó partján helyezkedik el, mindössze néhány percnyi sétára a történelmi belvárostól. A kutatás középpontjába a Kossuth Lajos utca és annak környezete áll. A város sokrétű történelmi múltjának bemutatása mellett a dolgozat betekintést nyújt Újváros kialakulásába és fejlődésébe is. A városfalon kívül egykor itt telepedtek le a különböző vallású közösségek, így ma is öt felekezet temploma található meg a területen.

A rendszerváltást követően a városrész társadalmi összetétele fokozatosan átalakult: a népesség alacsonyabb státuszú csoportokkal bővült, ami hosszabb távon szegregációs folyamatokat indított el. Napjainkra Újváros Győr legnagyobb szegregátumává vált. 2010-ben az egyik oktatási intézményben kialakult spontán szegregáció miatt pert indítottak Győr Megyei Jogú Város önkormányzata ellen. A városrész rehabilitációja mind szociális, mind településképi szempontból megérett a változtatásra.

A területre két városrendezési koncepció is készült, ezek közül az egyik vezetőtervezője Aczél Gábor volt. Az ő csapata által kidolgozott terv a szociális irányultság mellett hangsúlyosabban kiemelte a kulturális fejlesztések szükségletességét, illetve nagyobb terület megújításában gondolkodtak. A végül megvalósított projekt inkább a településképi fejlesztésére és a fizikai környezet megújítására helyezte a hangsúlyt. A Kossuth Lajos utca első szakaszán megvalósult rehabilitáció jelentős előrelépést hozott, ugyanakkor a városrész más területein a fejlődés üteme elmaradt.

A jelenlegi állapotról a dolgozat vizsgálatai a szociális helyzet és a szegregáció mértékének felmérésére településképi módszereket alkalmaz. A kutatások rávilágítottak, hogy az elavult infrastruktúra és a leromlott épületállomány az akcióterület egyes részein halmozódik fel. A tanulmány kitért a teljes városrészre eső más fejlesztésekre is, amelyek hatással lehetnek Újváros jövőjére.

A vizsgált terület előnyei közé tartozik, hogy az oktatási és kulturális intézmények megújultak, a terület zöldfelületi nagysága a belvárosi viszonyokhoz képest jelentősen nagyobb. A rehabilitáció eredményeként a városrész északnyugati része pedig mára vegyes funkciójúvá vált. A vizsgált terület fejlődését ugyanakkor több tényező is korlátozza, a műemléki védettség

szinte a teljes területet lefedi. Számos probléma mellett zöldinfrastruktúra kihasználatlan, a kerékpárutak hiányosak, a délkeleti részek pedig alvóvárosi jellegűek maradtak.

A javaslatok kidolgozásánál hazai és nemzetközi sikeres esettanulmányok tapasztalataira támaszkodva került sor. A fejlesztések célja a társadalmi integráció elősegítése és a helyi gazdaság megerősítése. Külön figyelmet kapott a helyben elérhető munkalehetőségek bővítése, valamint a turizmus élénkítése a kirándulójátszó forgalom bekapcsolásával. A közterületi konfliktusok kezelésére több lépcsős megoldási javaslat készült. A koncepció hosszú távon egy, Győr városi szövetébe szervesen illeszkedő, fenntartható és társadalmilag befogadó városrész kialakítását vetíti előre.

Összességében az általam elvégzett kutatások igazolták, hogy a rehabilitáció nem csak építészeti, hanem társadalmi szempontból is elengedhetetlen volt. A Kossuth Lajos utca és környezete példáján keresztül megfigyelhető, hogy a célzott beavatkozások képesek voltak javítani az életminőséget és a városi környezet esztétikai megjelenését. Ugyanakkor a problémák egy része, különösen a szegregáció és a településképi hiányosságok továbbra is fennállnak. A dolgozatban bemutatott javaslatok a fenntartható fejlődés és az integráció elveit követve a fizikai megújítást társadalmi megoldásokkal kapcsolja össze.

Irodalomjegyzék

- Varga, 2022. Varga, Balázs (2022) Győr város monográfiáinak története a dualizmus korától napjainkig. Történelmi Szemle 64(3), MTA Bölcsészettudományi Központ
- Honvári, 2014. Honvári János (2014) Győr fejlődésének mozgató rugói. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr
- Bedy, 1938. Bedy Vince (1938) Győr székeskáptalan története. Győregyházmegyei Alap Nyomda. Győr
- Tabicky, 1972. Tabiczky Zoltán (1972) A Magyar Vagon- és Gépgyár története. Széchenyi Nyomda, Győr
- Szunyogh, 2021. Szunyogh Szabolcs (2021) Mária Terézia. Kossuth Kiadó Zrt, Budapest
- Perger, 2021. Perger Gyula Palatia (2021) Újváros. Nyomda és Kiadó Kft, Győr
- Bana, 1987. Bana József (1987) A lakatos kóborcigány-karaván győri letelepítésének krónikája. Győri Tanulmányok 8. Győr,
- Bana, 1994. Bana József (1994) A vándorcigányok letelepítése, építkezése a 19. század közepétől a 20. század közepéig. A Kisalföld népi építészeté. Győr,
- Bana 2007. Bana József (2007) Oláh cigánycsaládok Győrben a 19-20. században. Győr,
- Hammer, 1936. Hammer Gyula, (1936) Győr városföldrajzi tanulmány. Széchenyi könyvnyomda, Győr
- Bedy kézirat. Bedy Vince: Győr vár és Győrújváros története, lakossági viszonyai, műveltségi állapota. Győri Egyházmegyei Levéltár, Hagyatékok, letétek, Bedy Vince-hagyaték,

Városfejlesztés Zrt, 2007. Városfejlesztés Zrt. Győr-Újváros városrész fejlesztési akcióterve, Győr

Szociális városrehabilitáció Győr-Újváros területén, 2009. Győr-Szol zRt., Szociális városrehabilitáció Győr-Újváros területén, Győr

Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, Győr Megyei Jogú Város Településfejlesztési terve, 2023 https://gyor.hu/wp-content/uploads/easydocs/uploads/2023/04/643938f20793b_GYOR-TFT-egyben_2023-04-11.pdf 2025.okt.29.

Győr földrajza - Győr Megyei Jogú Város Levéltára (INT-01) https://vleveltar.gyor.hu/menu/10/menu_id2=6 2025.okt.29.

Győr-Moson-Sopron-Megye területfejlesztési koncepciója (INT-02) https://www.gyms.hu/data/files/teruletfejleszt/keszulo_uj_gyms_megyei_teruletfejlesztési_koncepcio_2013/2013_gyms_tf_koncepcio_es_mellekletei_2013_12_04.pdf?utm_source=chatgpt.com 2025.okt.29.

Győr történelme – turizmus - gyor.hu (INT-03) http://m.turizmus.gyor.hu/cikk/gyor_tortenelme.html 2025.okt.29.

Győri Nemzeti Színház – Modern Győr (INT-04) <https://moderngyor.com/2013/03/01/gyori-nemzeti-szinhaz/> 2025.okt.29.

Győr Népeisége – Wikipédia szabad enciklopédia (INT-05) <https://hu.wikipedia.org/wiki/Győr> 2025.okt.29.

Népszámlálás 2022 – KSH adatbank (INT-06) <https://nepszamlalas2022.ksh.hu> 2025.okt.29.

Fenntartható Városfejlesztési Stratégia - Győr Megyei Jogú Város (INT-07) https://gyms.hu/wp-content/uploads/2023/11/GYOR_FVS.pdf 2025.okt.29.

Települések legfontosabb adatai - Népszámlálás 2022 –KSH adatbank (INT-08)

<https://nepszamlalas2022.ksh.hu/eredmenyek/vizualizaciok/a-telepulesek-legfontosabb-adatai/?ter=25584> 2025.okt.29.

Győri iszkapások – Régi Győr (INT-09) <https://regigyor.hu/ujvaros-sziget/gyori-iszkapasok/> 2025.okt.29.

Elkülönülés és Közeldés – Hungarian Academy of Sciences Centre of Social Science (INT-10) https://kisebbssegkutato.tk.hun-ren.hu/uploads/files/olvasoszoba/romaszovegtar/Elkulonules_es_kozeledes.pdf?utm_source=chatgpt.com 2025.okt.29.

Elmarasztalás iskolai szegregáció miatt – Index.hu (INT-11) https://index.hu/belfold/2010/09/30/elmarasztalas_iskolai_szegregacio_miatt/?token=43ca9c5130813e116e087d001ab494a9 2025.okt.29.

Áldott szegregáció – Fundamentum.hu (INT-12) <http://fundamentum.hu/sites/default/files/15-1-07.pdf> 2025.okt.29.

Spontán szegregáció – Demokrata.hu (INT-13) <https://demokrata.hu/magyarorszag/spontan-szegregacio-79571/> 2025.okt.29.

Integrating social and urban rehabilitation in south-west Hungary – European Commission – ec.europa.eu (INT-14) https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/Hungary/integrating-social-and-urban-rehabilitation-in-south-west-hungary 2025.okt.29.

Mezeiváros és Ürgés integrált szoliális jellegű városrehabilitációja – Kecskemet.hu (INT-15) <https://kecskemet.hu/mezeivaros-es-urges-integralt-szocialis-jellegu-varosrehabilitacioja> 2025.okt.29.

El Ravel – Barcelona Field Studies Centre (INT-16) <https://geographyfieldwork.com/ElRaval.htm> 2025.okt.29.

Raval - Old Town District of the Immigrants – barcelona.de (INT-17) <https://www.barcelona.de/en/barcelona-raval.html> 2025.okt.29.

Social urban regeneration in Győr-Újváros, Phase II - Kohesio: discover EU projects in your region– European Commission – ec.europa.eu (INT-18) <https://kohesio.ec.europa.eu/en/projects/Q3953715> 2025.okt.29.

Social urban regeneration in Győr-Újváros, Phase III - Kohesio: discover EU projects in your region – European Commission – ec.europa.eu (INT-19) <https://kohesio.ec.europa.eu/en/projects/Q3953725> 2025.okt.29.

Győr projekt (INT-20) https://gyorprojekt.hu/olimpiai-sportpark/helyszinek?utm_source=chatgpt.com 2025.okt.29.

EYOF 2017 Győr - Így néz ki az ifjúsági olimpiai falu - kisalfold.hu (INT-21) https://www.kisalfold.hu/gyor-es-kornyeke/2017/06/eyof-2017-gyor-igy-nez-ki-az-ifjusagi-olimpiai-falu-fotok?utm_source=chatgpt.com 2025.okt.29.

Így néz ki a Rába Quelle felújítása – gyoron.hu (INT-22) <https://www.gyoron.hu/gyor/igy-nez-ki-a-raba-quelle-felujitasa> 2025.okt.29.

Tudományos és Innovációs Park létrehozása a Széchenyi István Egyetemen – palyazat.gov.hu (INT-23) <https://www.palyazat.gov.hu/eredmenyek/tamogatott-projektek/2563780201> 2025.okt.29.

Újvárosban vadonatúj bölcsi várja a kicsiket – gyor.hu (INT-24) <https://gyor.hu/ujvarosban-vadonatuj-bolcsi-varja-a-kicsiket/> 2025.okt.29.

Mellékletek

1. Melléklet: Rába part
(Forrás: Saját kép)

2. Melléklet: Bercsényi liget
(Forrás: Saját kép)

3. Melléklet: Birkás köz utcakép
(Forrás: Saját kép)

4. Melléklet: Kossuth Lajos utcakép
(Forrás: Saját kép)

5. Melléklet: Festő utca utcakép
(Forrás: Saját kép)

6. Melléklet: Knézich utca utcakép
(Forrás: Saját kép)

7. Melléklet: Budai N.A. u. utcakép
(Forrás: Saját kép)

8. Melléklet: Bálint Mihály u. utcakép
(Forrás: Saját kép)

9. Melléklet: Báint Mihály u. utcakép
(Forrás: Saját kép)

10. Melléklet: Bercsényi Liget u. utcakép
(Forrás: Saját kép)

11. Melléklet: Kossuth Lajos utcakép
(Forrás: Saját kép)

12. Melléklet: Kossuth Lajos utcakép
(Forrás: Saját kép)

13. Melléklet: Családiház
(Forrás: Saját kép)

14. Melléklet: Kossuth Lajos utcakép
(Forrás: Internetes kép)

15. Melléklet: Rába utca utcakép
(Forrás: Saját kép)

16. Melléklet: Bercsényi L. lakópark
(Forrás: Saját kép)

17. Melléklet: Zsinagóga
(Forrás: Internetes kép)

18. Melléklet: Rehabilitált épület
(Forrás: Internetes kép)

19. Melléklet: Rehabilitált utcarész
(Forrás: Internetes kép)

20. Melléklet: Református templom
(Forrás: Internetes kép)

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Dóbiás Hanna
A Hallgató Neptun kódja: LR2ZP6
A dolgozat címe: Győr, Kossuth Lajos utca szociális szegregációs esettanulmánya
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Magyar Agrár - és Élettudományi Egyetem
A konzulens tanszékének a neve: Településépítészeti és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025.év 10.hó 30.nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Dóbiás Hanna (hallgató Neptun azonosítója: LR2ZP6) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2025. év 10. hó 31. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Dóbiás Hanna
Neptun-kódja:	LR2ZP6
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	szakdolgozat
A munka címe:	Győr, Kossuth Lajos utca szociális szegregációs esettanulmánya

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Forrás keresés, szakszavak jelentése, nyelvtani korrektúra	ChatGPT, DeepSeek	

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

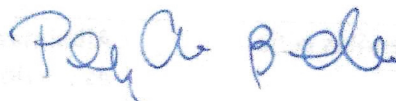
4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt:Győr....., 2025.10.... hó ..30.. nap

Hallgató aláírása

Konzulens/Témavezető aláírása